

FDI 39

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI!

ION CREANGĂ

OPERE COMPLETE

PARTEA III-a

Povestea lui Stan Pătitul.—
Ivan Turbincă. — Povestea
unui om lenes. — Făt frumos
și fiul iepei. — Rostiri, zică-
tori, cuvinte.

EDITURA
LIBRARIEI „UNIVERSALA“
ALCALAY & Co.

București, Calea Victoriei No. 27

Pretul Lei 7.—

E VII 6670

CATALOGUL IN ORDINEA ALFABETICK

	No.
Coppée Fr. Lăutarul din Cremona și Pater. Drame în versuri trad. de Tr. Demetrescu	419
„ Poveste tristă	103—104
„ Prietene	52
„ Vinovatul, roman	781—84
„ O tinerețe întreagă, roman	1082—84 b.
Cornaille. Cidul, trad. în versuri de St. O. Iosif	651
Coșbuc G. Anologia sanscrită	285—285 b.
Costin Miron. Opere alese (sub tipar)	
Courteline George. Liniștea casei, Taina familiei, comedii traduse de I. A. Basarabescu	1105
Creangă I. Povestiri I	28
„ Moș Nichifor II	29
„ Stan Pățitul III	30
„ Harap Alb IV	31
„ Amintiri din copilărie V și VI	32—33
<p>In aceste volume de povești, schițe și amintiri, se întrevede talentul de mare scriitor al acestui iscusit moldovean al cărui dar de a povesti n'a fost încă de nimeni întrecut.</p>	
„ Cuvinte și mărturii despre Ioan Creangă de Furtună D.	960
Damian Mircea. Bolșevicul	1448—1449
Daudet Alphonse. Jack. Cel mai mare roman al său și poate cel mai trist. E o odisee înduioșătoare și în același timp grozavă, povestea micului Jack sacrificat de o mamă care nu știe să-l iubească. Trad. H. G. Lecca	634—9 b.

8590-022
CSM
FDJ39

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

No. 30

8590-34
8590-84
ION CREANGA

OPERE COMPLECTE

PARTEA III-a

Povestea lui Stan Pățitul. — Ivan Turbincă. —
Povestea unui om leneș. — Făt-frumos și fiul
iepei. — Rostiri, zicători, cuvinte.

BIBLIOTECA MUNGIIPI. TURDA

Inv. Nr.

2223

EDITURA LIBRĂRIEI
„UNIVERSALA“
ALCALAY & Co.,
BUCUREȘTI

2223

18226

6670

BIBLIOTECA

Cel care nu citește nimic, de geaba a învățat carte, de geaba a pierdut ani întregi pe băncile școalei! Cărțile sunt pline de pilde și de învățăături înalte și cu nimic pe lume nu se petrece mai cuminte ca cu o carte și mai cu folos.

POVESTEA LUI STAN PĂȚITUL

Era odată un flăcău stătut,¹⁾ pe care-l chema Stan. Și flăcăul acela din copilăria lui se trezise prin străini, fără să cunoască tată și mamă și fără nicio rudă, care să-l ocrotească și să-l ajute.

Și ca băiet străin ce se găsea, nemericind el de colo până colo pe la ușile oamenilor, de unde până unde, s'a oploșit²⁾ dela o vreme într'un sat mare și frumos.

Și aici, slujind cu credință ba la unul, ba la altul, până la vârsta de treizeci și mai bine de ani, și-a sclipuit³⁾ puține parale, câteva oi, un car cu boi și o văcușoară cu lapte. Mai pe urmă și-a înjghebat și o căsuță și apoi s'a statornicit în satul acela pentru totdeauna, trăgându-se la casa lui și muncind ca pentru dânsul. Vorba ceea, și piatra

¹⁾ Se mai zice și „flăcău ungiuresc“, vârstnic.

²⁾ S'a aciuiat, s'a așezat.

³⁾ Agonisit greu, strâns.

prinde mușchiu, dacă șede mult într'un loc.

Și cum s'a văzut flăcăul cu casă și avere bunicică, nu mai sta locului, cum nu stă apa pe pietre, și mai nu-l prindea somnul de harnic ce era. Dintr'o parte venea cu carul, în alta se ducea și toate trebile și le punea la cale singurel. Nu-i vorbă că, de greu, greu îi era; pentrucă în lipsa lui n'avea cine să-l îngrijească de casă și de vițișoare cum trebuie. Numai, dă, ce să facă bietul om? Cum era să se 'ntindă mai mult, că de abia acum se prinsese și el cu mâ-nile de vatră; și câte a tras, până ce s'a văzut la casa lui, numai unul Dumnezeu știe. De aceea alerga singur zi și noapte în toate părțile, cum putea, și muncea în dreapta și în stânga, că doar doar a încăleca pe nevoie, și apoi atunci — văzând și făcând.

Toate ca toate, dar urîtul îi venea de hac. În zile de lucru, calea valea: se lua cu treaba și uita de urît. Dar în nopțile cele mari, când era câte o givorniță¹⁾ cumplită și se mai întâmpla să fie și sărbători la mijloc, nu mai știa ce

¹⁾ Vifor.

să facă și încotro să apuce; vorba cântecului:

De urît mă duc de-acasă,
Și urîtul nu mă lasă;
De urît să fug în lume,
Urîtul fuge cu mine.

Se vede lucru că așa e făcut omul, să nu fie singur. De multe ori i-a venit flăcăului în cap să se însoare, dar când își aducea aminte uneori de câte i-au spus că au pătitit unii și alții dela femeile lor, se lua de gânduri și amâna din zi în zi și de joi până mai de-apoi, această poznașă trebușoară și gingașă în multe privinți, după cum o numea el, gândindu-se mereu la multe de toate... Unii zic așa, că femeia-i sac fără fund. Ce-a mai fi și asta? Alții, — că să te ferească Dumnezeu de femeia leneșă, mârșavă și răsipitoare; alții — alte năstrușnicii, încât nu știi ce să crezi și ce să nu crezi? Numa, nu-i vorbă, că am văzut eu și destui bărbați mult mai ticăiți ¹⁾ și mai chitcăiți, ²⁾ decât cea mai bicisnică femeie. Și așa trezindu-se în multe rânduri vorbind singur ca ne-

¹⁾ Inceți la lucru.

²⁾ Codași, amâitori.

bunii, sta în cumpene: să se însoare...
să nu se însoare?...

Și ba s'a însura la toamnă, ba la iarnă,
ba la primăvară, ba la vară, ba iar la
toamnă, ba vremea trece, flăcăul începe
și el a se trece, mergând tot înainte cu
burlăcia, și însurătoarea rămânea baltă.
Și apoi este o vorbă: că până la 20 de
ani se însoară cineva singur: dela 20—25
îl însoară alții; dela 25—30 îl însoară
o babă, iară dela 30 ani înainte numai
dracu-i vine de hac.

Tocmai așa s'a întâmplat și cu flăcăul
acesta, că până la vremea asta nici el
dela sine, nici prietenii, nici babele —
cātu-s ele de a dracului, de prefăcute și
iscoditoare, — tot nu l-au putut face să
se însoare.

Stan era om tăcut în felul său, dar
și când da câte o vorbă dintr'însul, vor-
ba era vorbă la locul ei și nu-l putea
răpune te mieri cine.

Mulți trăgeau nădejdea să-l iee de
ginere, dar flăcăul era chitit¹⁾ la capul
său și nu se da cu una, cu două. Și așa,
dela o vreme și babele și prietenii lehă-
metindu-se²⁾ l-au dat în burduful dra-

¹⁾ Chibzuit. In deobște înseamnă: dichisit,
gătit.

²⁾ Săturându-se.

cului, și l-au lăsat pe sama lui, să facă de acum înainte ce-a știe el cu dânsul, că ei și-au luat toată nădejdea.

Amu, într'una din zile, flăcăul se scoală de noapte, face mămăligă îmbrânzită și ce-a mai dat Dumnezeu, pune mâncarea în traistă, înjugă boii la car, zice Doamne-ajută și se duce la pădure să-și aducă un car de lemne. Și ajungând el în pădure, pe când se amieja de ziuă, a tăiet lemne, a încărcat carul sdravăn și l-a cetluit³⁾ bine, și pân'or mai mânca boii, s'a pus să mănânce și el ceva. Și după ce-a mâncat cât i-a trebuit, i-a mai rămas o bucătică de mămăligă îmbrânzită și, făcând-o boț,¹⁾ a zis: „Ce s'o mai duc pe-acasă? ia s'o pun ici pe teșitura asta, că poate a găsi-o vreo lighioaie ceva, a mânca-o și ea, ș'a zice-o bogda-proste“.

Și punând mămăliga pe teșitură³⁾ în jugă boii, zice iar un Doamne-ajută, și pe la prânzișor⁴⁾ pornește spre casă. Și cum a pornit el din pădure, pe loc s'a și stârniț un vifor cumplit — cu lapoviță în două — de nu vedeai nici îna-

1) L-a legat strâns.

2) Cocoloș.

3) Trunchiu de copac tăiat pieziș.

4) Dimineața pe la 7—8.

inte, nici înapoi. Mânia lui Dumnezeu, ce era afară: să nu scoți un câine din casă, dar încă om!

Însă dracul nu caută mai bine; la așa vreme te face să pierzi răbdarea și, fără să vrei, te vâără în păcat.

În acea zi, Scaraoschi, căpitenia dracilor, vroind a-și face mendrele cum știe el, a dat poroncă tuturor slugilor sale, ca să apuce care încotro a vedea cu ochii, și pretutindene — pe mare și pe uscat — să vâre vrajba între oameni și să le facă pacoste.

Atunci dracii s'au împrăștiat iute ca fulgerul în toate părțile. Unul din ei apucă spre păduri, să vadă n'a putea trebălu⁴⁾ ceva și pe acolo; doar a face pe vreun om să bârfească împotriva lui Dumnezeu, pe altul să-și chinuiască boii, altuia să-i rupă vreun capăt sau altceva dela car, altuia să-i schilogească vreun bou, pe alții să-i facă să se bată până s'or ucide și câte alte bazonii și năzbâtii de care iscodește și vrăiește dracul.

Ce-or fi isprăvit ceilalți draci, nu știm, dar acestui dela pădure nu i-a mers bine în acea zi. S'a pus el, nu-i

⁴⁾ Să facă vreo treabă, vreo ispravă.

vorbă, luntre și punte, ca să-și vâre co-dița cea bârligată undeva, dar de geaba i-a fost, că pe unde se ducea, tot în gol umbla.

Și tot mai cercând el ba ici, ba co-lea, în spre sară numai ce dă de o păr-tie ¹⁾. Atunci se ie tiptil, tiptil pe urma ei și se duce tocmai la locul de unde Stan încărcase lemnele. Și când colo găsește numai locul, pentrucă flăcăul, după cum am spus, de mult ieșise din pădure și se dusesese în treaba lui.

Văzând el dracul că și aici n'a izbutit nimica, crâșca din măsele și crăpa de ciudă, pentrucă era îngrijit, cu ce obraz să se înfățișeze înaintea lui Scaraoschi; și-apoi, afară de aceasta, era buimac de cap și hăimesit de foame, de atâta umblat.

Și cum sta el pe gânduri, posomorît și bezmetic, ²⁾ numai iată că vede pe o teșitură un boț de mămligă. Atunci, bucuria dracului: odat'o și halește ¹⁾ și nu zice nimica. Apoi, ne mai având ce face, își ia coada între vine și se întoar-ce la stăpănu-său, și cum ajunge în iad, Scaraoschi îl întreabă:

¹⁾ Mai mult urmă decât cărăruie, potecă.

²⁾ Năuc, zăpăcit.

³⁾ O mănâncă, o înghite.

— Ei, copile, ce ispravă ai făcut? Câte suflete mi-ai arvonit? Dă-ți solia!

— Ia mai nimica stăpâne, răspunse dracul rușinat și tremurând ca varga de frică: se vede c'am pornit într'un ceas rău. Vremea a fost prea dimpotrivă, cum știți, și numai un om a venit azi în pădure; dar și acela a scăpat de mine, căci am dat în urma lui târziu, tocmai când se dusesese. Noroc numai c'am găsit pe-o teșitură un boț de mă-măligă de-am mâncat, căci îmi gârăiau mațele de foame. Alta nu mai știu nimica, Intunecimea Voastră.

— Ei bine, smârdoare²⁾ urîcioasă ce ești, de mâncat, ai mâncat boțul cel de mă-măligă, dar ce-a zis omul acela, când a pus mă-măliga pe teșitură, ai tu la știință?

— Ba de asta nu știu nimica, stă-pâne.

— Apoi ce păzești tu alta, dacă nu știi nici măcar ceea ce vorbesc muritorii? Să-ți spun eu dară, deși n'am fost în pădure ca tine; a zis: „Cine-a mânca boțul cel de mă-măligă, să zică bogda-proste“. Zis-ai tu ceva când ai mân-cat-o?

1) Murdărie, putoare.

— Ba n'am zis nimica, stăpâne.

— Așa?! In loc să-ți dai osteneală ca să afli până și gândul oamenilor, nu știi nici măcar ceea ce vorbesc ei? Mai pot eu să am nădejde în voi?... Ei las' că-ți găsesc eu acuși leacul! Te-i învăța tu minte de altădată... Hai, pornește acum, degrabă, la omul acela și să-l slujești taman trei ani de zile, cu credință, la ce te-a pune el! Sâmbrie în bani să nu primești dela dânsul, ci să faci tocmală că, după ce ți-i împlini anii, să ai a lua din casa lui ce-i vrea tu; și aceea are să fie de trebuință la talpa iadului, că au început a putrezi căpătâile... Ia să vedem, ți-a veni în cap ce ai să iei? Hai, gata ești? Ia-ți tălpășița!

— Gata, stăpâne, iaca pornesc!

Atunci dracul dă o raită pe la talpa iadului să vadă ce lipsește, și apoi iese iute ca scânteia și se tot duce înainte la slujbă, după porunca lui Scaraoschi. Și când pe aproape de casa lui Stan, dracul s'a prefăcut într'un băiet ca de 8 ani, îmbrăcat cu straie nemțești,¹⁾ și îmbla sgribulind pe la poartă.

Stan era acasă și chiar atunci luase ceaunul de pe foc, să mestece mămă-

¹⁾ Haine europenești (ca ale orașenilor).

liga și numai iată că vede că se răpăd câinii să rupă omul, nu altăceva! Și când se uită mai bine, ce să vadă? Vede un băiet, că se acățara pe stâlpul porții, de teama câinilor. Atunci Stan aleargă la poartă, zicând:

— Țibă! Hormuz; na! Bălan; nea! Zurzan; dați-vă 'n lături, cotarle!...¹⁾ Da de unde ești tu, mă țacă?²⁾ și ce cauți pe aici, spaima câinilor?

— De unde să fiu, bădică? ia sânt și eu un băiet sărman, din toată lumea, fără tată și mamă și vreau să intru la stăpân.

— Să intri la stăpân?! D'apoi tu nici de păscut găștele nu ești bun... Cam de câți ani îi fi tu?

— Ia poate să am vro treisprezece ani.

— Ce spui tu, măi?... Apoi dar bine a zis, cine a zis, că vrabia-i tot puiu, dar numai dracul o știe de când îi... Eu de abia ți-aș fi dat șapte, mult opt ani, Dar ce, Doamne iartă-mă; pe semne că și straietele acestea pocite fac să arăți așa de sfrijit și închircit. Am mai văzut dăunăzi îmblând pe aici prin sat un cio-

¹⁾ Javre.

²⁾ Băiețaș, țânc.

flingar¹⁾ de-al de tine, dar acela era oleacă mai chipos și altfel îmbrăcat:

„Cu-antereu de canavață²⁾
Ce se ținea numa'n ață;
Și cu nădragi de Anglie,
Petece pe ei o mie“.

Și când mergea pe drum, nădragii mergeau alătura cu drumul; ci-că umbla după strâns pielcele³⁾, și cum trecea pe la poarta mea, de abia l-am scos din gura lui Zurzan; l-a pieptănat, de i-au mers petecele. Vorba ceea: „Aș veni desară la voi, dar mi-i rușine de câni“. Și acum parcă-l văd cât era de ferfenișos⁴⁾ și cum își culegea boarfele de pe jos. Oleacă de n'ai pățit și tu ca dânsul. Și cum te chiamă pe tine?

— Tot Chirică mă chiamă.

— Măi parpalecule⁵⁾ nu cumva ești botezat de Sfântul Chirică Șchiopu, care ține dracii de păr?

— Nu-l știu pe-acela, dar Chirică mă chiamă.

— Apoi despre mine, fie oricine ți-a fi nănaș, dar știu c'a nemerit-o bine de

¹⁾ Haimana de oraș, secătură.

²⁾ Materie de lână, vărgată.

³⁾ Piei.

⁴⁾ Sdrentăros.

⁵⁾ Grecule, cațaonule.

ți-a pus numele Chirică: pentrucă ești un fel de vrăbioiu închircit¹⁾).

— Apoi dă, bade, închircit, vrăbioiu, cum mă vezi, aista sunt. Am văzut eu și hoituri mari și nici de-o lume. La treabă se vede omul ce poate. Las' să mă cheme, cum m'a chema; ce ai dumneata de acolo? — Da pe dumneata cum te chiamă?

— Tot Stan mă chiamă; dar dela o boală ce-am avut, când eram mic, mi-au schimbat numele din Stan în Ipate și de atunci am rămas cu două nume.

— D'apoi ai la știință, bade, că și dumneata ai cântec?

„Ipate, care dă oca pe spate
Și face cu mâna
Să-i mai aducă ceva“.

— Dar știi că m'ai plesnit în pălărie, măi Chirică? Al dracului băiet! Parcă ești cel de pe comoară²⁾ măi, de știi toate cele. De trup ești mărunțel, nu-i vorbă, dar la fire ești mare. Ia să te vedem dacă mi-i găci tu cimilitura aceasta:

„Lată — peste lată, peste lată — îmbojorată, peste îmbojorată — crăcănată, peste crăcănată — măciulie, peste măciulie — limpezeală, peste limpe-

¹⁾ Pipernicit.

²⁾ Diavolul.

zeală — gălbeneală și peste gălbeneală — huduleț¹⁾.

Chirică atunci începe a zâmbi și zice:

— De-oiu găci, mi-i da și mie o hrincă²⁾ dintr'însa?

— D'apoi știu eu ce crezi tu că-i aceea? Gâcește întâi, să vedem.

— Ce să fie, zise Chirică: Ia, fața casei, vatra, focul, pirostriile, ciaunul, apa dintr'însul, făina și culeșerul sau melesteul³⁾.

— Bun, măi Chirică, ia acum văd și eu că nu ești prost. Hai! cât să-ți dau pe an, ca să te tocmești la mine?

— Apoi eu... nu mă tocmesc cu anul.

— Dar cum te tocmești tu?

— Eu mă tocmesc pe trei ani odată, pentrucă nu-s deprins a umbla cu croșna⁴⁾ în spate, din stăpân în stăpân, și vreau să cunosc ceva, când voi ieși dela d-ta.

— Despre mine, cu atâta mai bine, măi Chirică. Și ce mi-i cere tu pentru trei ani?

— Ce să-ți cer? Ia să-mi dai de mâncare și de purtat cât mi-a trebui, iar

¹⁾ Bețișor.

²⁾ Bucată.

³⁾ Făcălețul.

⁴⁾ Cabalăcul; încărcătură de lemne, de obicei.

când mi s'or împlini anii, să am a lua din casa d-tale ce voiu vrea eu.

— Ce fel de vorbă-i asta? Poate că tu îi bărăni¹⁾ atunci să-mi ceri sufletul din mine, ori mai știu eu ce dracul ți-a veni în cap să ceri?

— Ba nu, bade Ipate, n'aibi grijă, nu ți-oiu mai cere vrun lucru mare până pe acolo. Și-apoi ce ți-oiu lua eu din casă, nu-ți face trebuință d-tale.

— Apoi na zise Ipate. Măsură-i vorba cu îmblăciul²⁾. Bălan să-ți înțeleagă din gură, ce spui, dacă nu vorbești deslușit.

— Apoi dă, bade Ipate, unde-i vorbă nu-i mânie: mai bine să te tocmești întâi decât pe urmă.

— Apoi ia asta îți spun și eu, măi ciotul dracului; desleagă odată calul dela gard, să știu eu atunci — de-oiu ajunge cu sănătate — ce-i al tău și ce-i al meu.

— Ia lasă, bade Ipate, lasă, nu te mai pune și dumneata atâta pentru te mieri ce și mai nimica, că doar n'are să fie un cap de țară.

— Măi Chirică, știți una? rămâi la mine, și ne-om împăca noi atunci. Te

¹⁾ Pretinde.

²⁾ Bețe cu care se bat cerealele.

văd că ești un băiet isteț și mai știi păcatul? poate și harnic; sameni a fi știind de unde să iei lucrul și unde să-l pui.

— Despre aceasta n'aibi grijă, bade, zise Chirică, nu căuta că-s mic, dar trebile care ți le-oiu face eu, nu le-a face altul, măcar să fie cu stea în frunte.

— Mai știi? Bine-ar fi, măi Chirică, dac'ar fi toate cu lapte câte le spui. Dar tu curat că ai dat peste un stăpân, ca pâinea cea bună; numai să avem vorbă dinainte, să nu fii rău de gură, c'apoi mi-i să nu mă scoți din sărite și să mă faci — câteodată — să-mi ies din răbuș¹⁾ afară.

— Nici despre asta nu mă tem că-i bănu²⁾, bade Ipate.

— Vrea să zică ne-am înțeles. De acum vină de-i mânca și tu ceva, Iaca niște bulughine cu mujdeiu³⁾ și cu mămaligă. — Hai dă-le colb⁴⁾ și apoi te-apucă de treabă.

Băietul se pune ciobănește, într'un genunchiu, îmbucă răpede ce îmbucă

1) Răboj. Aici are înțelesul de: cumpăt, răbdare.

2) Regreta; îți va părea rău.

3) Bulgări de cartofi cu usturoiu.

4) Colb: praf: fă-le praf.

ș'apoi se duce după trebi. Și așa era Chirică de liniștit și de harnic la trebile lui, că parcă era de acolo, de când l-a făcut mă-sa; și Ipate se îndemna cu dânsul, uitase acum de urît și huzurea¹⁾ de bine; și din ziua în care s'a tocmit Chirică la Ipate, norocul îi curgea gălă din toate părțile și nu mai știa ce are la casa lui.

Ce garduri streșenite cu spini, de mai nici vântul nu putea răzbate printre ele! Ce șuri și ocoale pentru boi și vaci; perdea²⁾ pentru oi, poieți pentru păsări, cotețe pentru porci, sâsâiac³⁾ pentru păpușoiu, hambare pentru grâu și câte alte lucruri de gospodărie, făcute de mâna lui Chirică, cât ai bate din palme! Să nu spun minciuni, dar Ipate se îmbogățise însutit și înmiit, de când a venit Chirică în slujbă la dânsul. Acum văzuse Ipate, ce poate Chirică și-i era drag ca ochii din cap.

Trecuse vreo doi ani la mijloc, și în una din zile Chirică zice stăpânului său:

— Stăpâne, să nu bănuiești, da am să zic și eu o vorbă: de ce nu te însori?

1) Se desfăta.

2) Adăpost de iarnă la oi.

3) Pătul, hambar.

Ca mâne, poimâne, te-i trezi că ai îmbătrânit și nu-ți rămâne nici un urmaș. După viciață este și moarte. De unde știi ce se întâmplă, ferească Dumnezeu! și atunci cui rămâne atâta avere?

— Ce vorbești tu, măi Chirică? Dacă nu m'am însurat eu, când am fost de însurat: apoi la vremea asta ți-ai găsit să mă însor? Pe semne vrei să-și facă dracul răs de mine... Nu vezi că a trecut soarele de ameazi; sânt mai mult bătrân decât tânăr.

— Da ia lasă-mă la pârdaľnicul, stăpâne, că-i spăria oamenii cu vorbele d-tale. Nu te mai face așa de bătrân, că doar nu ți-i vremea trecută. Eu cred că tocmai acum ești bun de însurat; pentru că ai cu ce să ții nevasta și copiii. Slava Domnului! mulți ar dori să aibă, ceea ce ai d-ta.

— Ți-ai găsit, zise Ipate. Parcă ești nu știu cum, măi Chirică; vorbești și tu ia așa în dodii ¹⁾ câteodată. Am eu sămănături? am eu toate cele trebuincioase pentru casă? Tu crezi că numai așa se ține femeia... Vorba ceea: „Când se 'nsoară, nu-i de moară”.

— De, asta te plângi, stăpâne?

¹⁾ Aiurind.

— D'apoi de care alta, măi Chirică? Nu știi tu că gura înainte de toate și apoi celelalte?

— Stăpâne, dacă-i numai atâta, apoi las' că te fac eu cu grâu, să ai de unde face pâne și colaci pentru nuntă, ba și pentru cumătrie, dacă vrei.

— De unde, măi Chirică?

— Vezi d-ta, colo departe, niște lanuri frumoase de grâu, care dau în copt?

— Le văd.

— Du-te chiar acum la stăpânul moșiei, și spune-i că te prinzi să-i dai în girezi¹⁾ tot grâul cât îl are sămănat. Și dacă te-a întreba cât să-ți dea pentru această ostenicioasă treabă, spune-i că nu primești bani, ci numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât ai putea duce d-ta în spate și cu un băiet al d-tale.

— Cum asta, mă Chirică? Parcă vorbesti de pe cea lume. Crezi tu că vom putea noi singuri secera și strânge atâta amar de grâu, că doar sute și mii de brațe trebuie acolo, nu șagă. Și apoi numai pentru două sarcine de grâu? Ce nebun ai crede tu c'ar fi acela?

— Stăpâne, ca să cunoști cine sunt eu

¹⁾ Șiruri de clăi.

și cât pot, ascultă-mă și du-te la boier de-i spune cum te-am învățat.

Ipate cu un gând să se ducă... și cu zece nu. În sfârșit își ia el inima în dinți și se duce la curte să vadă ce are să fie; și cum ajunge, se înfățișează înaintea boierului și zice:

— Să nu vă supărați, cucoane! Nu cumva aveți trebuință de secerători?

— Ba încă mare nevoie am, om bun; parcă Dumnezeu te-a adus. Căci grâul e copt, nu mai poate suferi întârziere.

— Apoi, cucoane, mă prind eu să ți-l secer.

— Cum, singur?

— Asta-i treaba mea, cucoane. Eu mă prind să ți-l dau în girezi. Nu-i cuvânt gospodăresc?

— Cum văd, te bizuești în brațe multe.

— Multe, cucoane, puține, cucoane, câte a da Dumnezeu; numai treaba s'o fac.

— S'apoi ce mi-i cere, așa cu hurta? ¹⁾

— Ce să cer, cucoane, ia când ți-oiu da grâul în girezi, să am voie a lua numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât oiu

¹⁾ Cu toftanul, cu totul.

putea duce în spate eu și cu un băetan al meu.

— Măi omule, vorbești înadins, ori vrei să șuguești?

— Ba ferească Dumnezeu, cucoane; vorbesc înadins.

Boierul a crezut că Ipate e nebun și voia să se mântuie de dânsul, zicând:

— Dacă-i așa, om bun, du-te mâne dimineața și te apucă de lucru; oiu vedea eu ce treabă-i face și ne-om împăca noi.

— Impăcarea, cum ți-am spus, cucoane.

— Ei, du-te, du-te și las' să vedem!

Atunci Ipate se întoarnă acasă și Chirică îl întreabă:

— Ei stăpâne, cum a rămas cu boierul?

— Cum să rămâie, măi Chirică! Ia m'am prins hăt și bine să-i dau grâul în girezi, după cum ai zis. Dar m'a luat groaza, când am trecut pe lângă lan și l-am văzut câtu-i de mare. Asta-i o treabă foarte grea și mare lucru să fie, ca s'o putem noi scoate la capăt. Știu eu tare bine că boierul m'a luat de nebun, dar nici cuminte nu sunt, după cât văd eu acum. Dracul știe ce avem să facem!

— N'ai grijă, stăpâne, că doar ești cu mine... zise Chirică.

— Ia mai bine să luăm cele trebuitoare și haidem acolo chiar în astă sară, ca mâne dimineață să ni se facă ziuă pe lan.

Și așa se ieu ei amândoi și se duc. Și cum ajung acolo, cam pe înserate, Ipate zice:

— Vezi tu, măi Chirică? asta nu-i șagă; mi se pare că noi avem să dăm peste dracul!

— Stăpâne, știi ce? Culcă-te și te odihnește și mâni-dimineață vom vorbi amândoi.

Ipate, ca cel cu grija 'n spate, se frământă el cu mintea cât se mai frământă, și obosit fiind, se lăsă oleacă jos pe iarbă și adormi dus. Chirică atunci — el știe ce face și cum face — că într'o clipă adună toată drăcimea ș'o pune la lucru pe câmp. Unii secerau, alții legau snopi, alții făceau clăi și suflau cu nările să se usuce, alții cărau, alții durau girezi, — mă rog, claca dracului era, ce să spun mai mult?

Când se trezește Ipate, în zori de ziuă, se spărie ce vede! Totul era mântuit; în locul grâului de pe câmp, vede acum o gireadă mare și două mai mici.

așezate pe culmea dealului, iară pe Chirică nu-l vede nicăiri. Atunci, lui Ipate i s'a suit tot părul în vârful capului, de frică, și a început a căuta pe Chirică în toate părțile. Și când colo, numai ce iată că-l văzu dormind pe vârful unei girezi, și atunci își mai veni puțin în fire. Feciorii boierești se sculară cu noaptea în cap, cum îi treaba lor, și veniră pe lanuri să vadă ce mai este. Și când văzură ei una ca aceasta, îi cuprinse spaimă și fuga la boier, de-i vestiră. Boierul atunci se scoală iute, se asvârle pe un cal și ține numai o fugă, până pe lanuri; și când colo, vede și el ceea ce nu se mai văzuse și nu se mai auzise de când lumea și pământul!

— Ei, cucoane, am mântuit trebușoara, zise Ipate. Bine că ați apucat a veni și d-voastră, ca să fiți față când ne-om lua dreptul. Atunci Chirică, nici una nici două, scoate o funie cu care era încins, leagă bine gireada cea mare, cum știe el, o ia în spate și pe ici și-i drumul. Iară boierul mai văzând și aceasta, a încremenit cu mâinile sub-suori, uitându-se la dânsul cum se ducea. Și crezând că de acum și Ipate are să iee cele două girezi mici, și-l calicește de tot, crăpa de necaz, dar n'avea

încotro. Și neștiind ce să facă, zise lui Ipate cu binișorul:

— Om bun, na-ți bani în locul grâului ce mai ai a lua și lasă-mă în pace. N'am crezut că am aface cu dracul.

— Ferească Dumnezeu, cucoane; cruce de aur cu noi în casă! Departe de locurile aceste! Ba zău am muncit de-a dat inima din noi...

— Ia lasă-mă încolo, măi omule; pe semne tu ai să mă înveți pe mine ce-i plugăria? Că doar nu samăn eu grâu de ieri, de-alaltăieri, să nu fi mai avut aface cu secerători. Și chiar de nu-i fi tu ucigă-l crucea, tot n'ați umblat cu lucru curat; însă... ce am eu cu sufletul vostru? Voi aveți a da samă. Primește bani, cum ți-am spus, și mai duceți-vă și la altă casă, că eu unul știu c'am pătit-o bună.

Ipate, auzind aceasta, părerea lui de bine; ia bani cu cât se învoește și se duce și el după Chirică. Și când ajunsese acasă, Chirică trierase, vânturase, măcinase: în sfârșit, pusese toate trebile la cale. Și Ipate, când a mai văzu și asta, nu mai știa ce să zică; mai că-i venea a crede că și el are aface cu dracul.

— Măi Chirică, d'apoi știi că și boierul, câtu-i de boier, a pus-o de mămă-

ligă. Iaca mi-a dat și bani de am adus acasă.

— Și aceștia-s buni, stăpâne; pune-i la chimir și taci molcom. Am știut eu dinainte, că are să ne iasă și de cheltuială.

A doua zi după asta, Chirică zise lui Ipate:

— Ei, stăpâne, de acum cred că n'ai ce mai zice: ca mâne, poimâne mi se împlinesc anii și rămâi fără de mine. Mai nainte calea-valea; erai deprins a trăi singur, dar acum are să-ți cadă greu; mai ales că ți s'a îngreuiat și gospodăria. Hai, ce zici, te însori, ori ba?

— Apoi, dă, mă Chirică, știu eu ce să fac? Parcă tot m'aș însura; când aș da peste-o parte bună, aș face poate și eu pasul acesta. Dar tare mă tem, nu cumva să-mi ieu pe dracul după cap, să-l aduc cu lăutari în casă și pe urmă să nu-l pot scoate nici cu o mie de popi; c'apoi atunci lehamite și de însurat și de avere și de tot!

— De asta ți-i acum în grijă, stăpâne? Dacă rămas treaba până la atâta, apoi las' pe mine că te-oiu face eu să iei un drăguț de femeie, care nu se mai află! Căci eu șed călare în inima lor și, nu că mă laud, dar știu toate

măruntaiele dintr'insele. Dăspre asta nu mi-e rușine; pot să-ți aleg una și noaptea pe 'ntuneric. Pentru altul n'as face-o, să știu că mi-ar da lumea de pe lume, dar pe d-ta vreau numaidecât să te văd om ca toți oamenii în rând cu lumea. Nu vezi că cei mai mulți de teapa d-tale se țin cu nasul în sus. numai din pricina asta? Ca și cum parcă d-ta n'ai fi vrednic să ții o femeie!

— Măi Chirică, tare mai ești și tu nu știu cum; scoți omul din minți cu vorbele tale. Bun staroste¹⁾ mi-am găsit. Nu știu cine te-a îndreptat la casa mea. că știu că ești berechet bun. Ș'apoi mult stau el câteodată și mă gândesc în mintea mea, de unde ai tu atâta putere. Mai că-mi vine să zic și eu ca boierul cela: nu știu, nălucă să fii, om să fii, dracul să fii, dar nici lucru curat nu ești. Numai fii ce-i fi, asta nu mă privește; mie unuia știu că mi-ai priit bine, n'am ce zice! Ei, ia spune, cum zici tu că mi-i alege femeie?

— Ia în duminica viitoare, stăpâne, să mergem în sat la horă. Eu oiu sta de o parte cu băieții, iar d-ta să te prinzi în joc lâng'o fată, care ți-a plăcea. Eu

¹⁾ Pârcălab, mai mare.

atunci mi-oiu târîi piciorul pe lângă d-ta, oiu ochi-o bine și apoi ți-oiu spune eu, ce zace într'însa.

— Da știi c'ai chitit-o bine, măi Chirică? Tot cu draci ești tu, bine zic eu.

— Apoi dă, stăpâne, în ziua de azi, dacă nu-i fi și cu draci oleacă, apoi ci-că te fură sfinții și iar nu-i bine.

În sfârșit, ce spun ei, ce nu mai spun, cum vine duminica. Ipate și cu Chirică se ieu și se duc la horă în sat. Chirică, cum îi treaba băieților, se acătăra pe cele garduri și se hlizea¹⁾ cu ceilalți băieți. Iar Ipate, de cuvânt, se prinde în joc lângă o fată, care chitește că i-ar cam veni la socoteală; începe el a o măsură cu ochii de sus până jos și de jos până sus și, cum se învârtea hora, ba o strângea pe fată de mână, ba o călca pe picior, ba... cum e treaba flăcăilor. Și tropai, tropai! ropai, ropai, i se aprind lui Ipate al nostru călcâiele. Chirică era și el pe acolo și cum se lasă Ipate din joc, spirituşul dracului îi zice:

— Ei stăpâne, parcă te-ai cam aburit la față, nu știi cum! Ce zici, așa-i că-ți vine la socoteală?

— Apoi dă, nu știi cum să mai zic

¹⁾ Chicotea, râdea.

și eu; pe semne păcatele mi te-au scos înainte, măi Chirică. Eu gândesc s'o pornesc pe treabă; fata-i hazulie și m'a fărâșat de acum.

— Ba nu, stăpâne, dacă-i vrea să mă ascuți, eu te sfătuesc să n'o iei pe asta. Și focu-i hazuliu, dar tare rău te pârjolește câteodată. Fetișoara asta, o vezi d-ta cât e de scumpă la răs? ¹⁾ Parcă ți-ar veni a crede că-i de cele cu crucea 'n sân, dar ia, una de aceste a înnălbii odată, numai într'o singură noapte, pe moșu-meu, în fântână.

— Cum asta, măi Chirică?

— Da, ia! nu mai ști și d-ta cum. stăpâne.

— Ian auzi-l, mai de grabă i-ai putea strâmba fălcile, decât vorba. Măi Chirică, eu gândesc că s'a da după mine și s'a face și ea bună.

— I... hî! da, cum nu? Eu însă îți spun prietenește, că fetișoara asta are trei coaste de drac într'însa; și chiar și cea mai bună dintre femei, încă tot mai are una. Să te mai lași, stăpâne, pân'om da măcar peste una de acelea, ș'apoi ți-oiu mai spune eu ce este de făcut.

— Apoi dă, mă Chirică, tu m'ai tot

¹⁾ Nu râde.

cihăit ¹⁾ de cap până acum, să mă însor, de mi-ai aprins pofta de însurat, și apoi acum tot tu o șurubuești și-o întorci, cum îți vine ție la socoteală.

— Stăpâne, știi că eu nu-ți voiesc răul; ascultă-mă, că n'ai să greșești.

Ipate, auzind așa, se dă după Chirică și se întoarnă ei sara acasă, tot cum s'au dus. Însă cum ajunge acasă, parcă nu era acela; muncea el, nu muncea, dar știu că se frământa cu gândurile și de abia aștepta să vie duminica viitoare.

Duminica vine și ei iară se duc la horă, în alt sat. Chirică, după obiceiul său, se ia cu băieții, iară Ipate se prinde în joc lângă o fată, care o chitește el; joacă, cât joacă și lângă aceea și intrând în vorbă cu dânsa, fata bună mehenghe ²⁾, îi întoarce capul și Ipate vede că nu-i de lepădat. Dar Chirică era și el pe acolo, și cum se lasă Ipate din joc, îi zice:

— Ei stăpâne, cum văd eu, nici de asta nu te-ai da în lături; așa-i că ți-a căzut cu tronc la inimă?

— Mai așa, măi Chirică!

— Apoi îți spun eu, stăpâne, că nici

¹⁾ Mi-ai tot bătut capul.

²⁾ Șireată.

asta nu-i de noi. O vezi cât e de pășină¹⁾, dar și asta are două coaste de drac într'însa. Să te mai lași, stăpâne, cum ți-am spus eu.

— Apoi dă, măi Chirică; în ziua de azi, nu știu zău care-a mai fi cu crucea în sân, cum cauți tu. Eu gândesc că tot om alege, om alege, pân'om culege.

— Ba nu stăpâne, lasă pe mine, că știu eu ce fac.

Ipate iar se lasă după cum zice Chirică, și se întoarnă ei sara acasă, tot cum s'au dus. Dar Ipate acum nici de treabă nu-și mai căuta, nici mâncarea nu se mai prindea de dânsul, nici somnul nu-l fura, era cum e mai rău; dă, ce să-i zici? dăduse și el în pârpara²⁾ însuratului. Ș'apoi știți că este o vorbă: când îi omul în doi peri, să te ferești de dânsul, c'atunci e cum îi mai rău. Vorba aceea: „arde focu' 'n paie ude“. Așa și Ipate, tot sughița, tot ofta din greu și de abia aștepta să vie duminica. Duminica iar vine și ei acum se ieu și se duc la joc în alt sat. Și cum ajung acolo, Ipate se și prinde în joc lângă un puișor de fată, căreia îi jucau ochii

¹⁾ Smerită.

²⁾ Dârdora.

în cap ca la o șerpoaică. Se învățase și el, șiretul, a le alege așa pe deasupra, dar numai Chirică, băietul știa ce zace în inima lor și câte le poate capul; că ce-i mai greu de ales, decât omul? Dar Chirică era și el pe acolo. Și ce-a făcut el, ce-a dres, că fetei și lui Ipate a început a le sfârâi inima unul după altul. Boldul¹⁾ Satanei se vede că-l înghim-pase. Și cum se lasă Ipate din joc, Chirică îl trage de o parte și-l întreabă:

— El stăpâne, cum ți se pare?

— Cum să mi se pară, măi Chirică? Ia, parcă îmi vin s'o sorb cu ochii, de dragă ce mi-e; dacă n'a mai fi asta, apoi nu mă mai însor niciodată, că destul mi-am tulburat mințile pân'acum.

— Asta-i bună, stăpâne, zise Chirică. Nu-i vorbă că tot are și ea o coastă de drac; dar trăind și nemurind, i-om scoate-o noi și pe aceea.

— Atunci, bucuria lui Ipate! Incepe a se ținea după fată ca scaiul de oaie. Și unde nu ți-o înfașcă pe sus și se ieu ei ba din tâlcuri, ba din cimilituri, ba din păcălit, ba din una, ba din alta și de colea până colea, și-au plăcut unul

¹⁾ Acul.

altuia. Și Ipate, ne mai având răbdare, se și duce la tată-său și mă-sa, de-o cere. Vorba ceea:

Vin la mama de mă cere:
De m'a da, de nu m'a da,
Peste noapte mi-i fura.

Părinții fetei când aud asta, au de bucurie că le-a picat un om așa de bun și o dau cu mânici largi. Peste câteva zile nunta se face și Ipate își ia femeia cu zestre cu tot, o duce acasă la dânsul și pace bună! Și așa trăiau ei de bine și se iubeau unul pe altul, ca niște hulubași ¹⁾. Și Ipate, fiind foarte mulțămît de asta, zise într'o zi:

— Doamne, măi Chirică, bun suflet de femeie mai am! Bine mi-am ales-o.

— Bună, stăpâne, nu-i cuvânt, dar știi că este o vorbă: când nu gândești, atunci te trânteste, las' să vedem. Ia adu-ți aminte, ce ți-am spus odată, că și asta, cât îi de bună și blajină, tot are o coastă de drac într'însa, care trebuie scoasă numaidecât, dacă ți-i voia să ai femeie cum trebuie și s'o duci cu dânsa până la adânci bătrânețe.

— Apoi dă, nu știi cine ți-a mai pu-

¹⁾ Porumbei.

tea intra și ție în voie, măi Chirică. Câte știi tu, numai dracul cred că poate să-ți dea de fund.

Dar nu se împlinește bine anul și femeia lui Ipate face un băiet. La vro două-trei luni după asta, Ipate se trezește într'o zi cu socru-său, că vine și-l chiamă la nunta unui frate al femeii sale. Chirică, simțind toate, cum îi dracul, trage pe stăpânul său la o parte și-i zice:

— Stăpâne, lasă să se ducă numai nevasta d-tale cu copilul, iar d-ta spune că de-i avea vreme să te duci mai pe urmă, bine-de-bine, iară de nu, să te ierte. Și după asta ți-oiu mai spune eu ce-i de făcut.

Ipate, deprins a asculta pe Chirică, zice socru-său:

— Tată, eu n'oiu putea merge, că după cum vezi am tare multe trebi pe capul meu și numai cu un argățel, ce-l am, de abia le pot dovedi. Nevasta mea însă poate să meargă și de m'a ierta vremea să pot veni și eu mai pe urmă, bine-de-bine, iară de nu, te rog să mă ierți.

Socru-său atunci ne mai având ce zice, ia pe nevasta lui Ipate cu copil cu

tot și se cam mai duce. În ziua de Uncrop,¹⁾ Chirică zice lui Ipate:

— Stăpâne, ia acum a venit vremea, ca să scoatem coasta cea de drac din femeia d-tale. Hai, încalecă iute pe cal și te du la nuntă. Dar să știi dela mine, ce ai să faci când vei ajunge acolo: alături cu casa socru-tău, este o căsuță tupilată, în care șede un tălpoiu de babă, meșteșugoasă la trebile sale, cum îi sfredelul dracului. Du-te de trage în gazdă la dânsa și fă-te că ești un drumeț străin. Pune-te apoi pe lângă ea luntre și punte și juruește-i ceriul și pământul, ca să-ți smomească pe nevasta d-tale și să ți-o aducă acolo. Și atunci să vezi, ce pot babele și cât îi de credincioasă femeia.

— Să...ra! măi Chirică, ce spui tu? Parcă despre asta mi-aș pune capul la mijloc.

— Ba nu fii așa de darnic, stăpâne. Mai bine cruță-ți capul, că poate ți-a mai trebui.

— Dar oare nu m'or cunoaște, măi Chirică?

— N'aibi grijă, stăpâne, poți să te

¹⁾ Ziua de după nuntă, când toți nuntașii merg la crăsmă și beau rachiu fiert.

duci și pe la nuntă, că am făcut ce știu eu și nime n'are să te cunoască.

Ipate, voind să se încredințeze și despre asta, ascultă pe Chirică și se duce; și cum ajunge în sat, trage în gazdă la babă, o ia cam pe departe și-i spune ca să-i aducă desară pe nevasta lui Stan din satul cutare, la dânsul.

Baba, când aude asta, pune mâna la gură, clatină din cap și zice:

— Doamne, om bun, cum crezi d-ta că aș face eu una ca asta, mai ales că femeia are bărbat bun, frumos și bogat, și nu-i de acele de care gândești d-ta?

Atunci Ipate scoate plosca dela oblânc¹⁾ dă babei vreo câteva gâturi de rachiu și apoi îi mai întinde și o pungă toșcă²⁾ de bani, zicând:

— Mătușă, de mi-i face acest bine, atunci să știi că ai să ai și mai mult dela mine. Fii bine încredințată, că n'are să ne știe nici pământul.

Baba, deodată stă pe gânduri; parcă n'ar fi prea voit nici treaba s'o facă, dar nici punga s'o lese. În sfârșit, mai șede ea pe gânduri, cât șede, apoi ia punga și zice:

¹⁾ Colțurile șelei, cel dinainte și cel dinapoi.

²⁾ Umflată.

— Om bun, mâncate-ar puricii să te mănânce!... Eu știu ce vra să zică durerea de inimă, bat-o pârda!nica ș'o bată!... Nu știu, zău, cum a sta și asta; îmi plesnește obrazul de rușine, când gândesc, cum am să mă înfățișez înaintea femeii celeia, cu vorbe de acestea... Mă duc și eu într'un noroc, să vedem, și de-oiu putea face ceva, bine-de-bine; iară de nu, mi-i crede și d-ta, că știi cum se fac de greu trebile acestea și rar le scoatem în capăt.

— Crede și d-ta mătușă, că de-i face pe treabă, n'are să-ți fie de geaba.

Atunci baba zice:

— Să vedem; întrebarea n'are greș. Mai știi de unde sare iepurele? Mai ales că bărbatu-său nu este aici.

Apoi, cam în spre sară, lasă pe drumet singur în casă, și se duce alătura la nuntă, și cum ajunge, trage pe nevasta lui Ipate de o parte, îi spune codocșca¹⁾ câte și mai multe, ș'o face pe femeie să se alunece cu mintea.

— Mătușă, zice nevasta, d'apoi oare cum om face noi, ca să fie mai bine?

— Acesta nu-i vrun lucru pân'pe-acolo, copilă-hăi, zise baba. Ia, du-te în

¹⁾ Femeie mijlocitoare de asemenea isprăvi.

casă, trezește-ți copilul din somn și el atunci are să înceapă a plânge; pe urmă pișcă-l tot câte oleacă și el are să înceapă a țipa. Și atunci tatu-tău, cum îi el supărăcios, are să zică dela o vreme să iei băiatul și să-l dai — ia, încolo la baba cea de-alătura. Tu, cum îi auzi asta, să iei băietul cu albie cu tot și să vii cu dânsul la mine. S'apoi atunci...

Femeia lui Ipate ascultă de babă, face cum i-a zis ea, și pe înserate și vine la dânsa cu copilul în brațe; și cum intră în casă, începe a se chicoti și a spune dela nuntă multe și mărunte fără să cunoască pe bărbatu-său.

Atunci Ipate le dă de băut, până le ametește pe amândouă, apoi își fură copilul din covățică¹⁾, după cum îl învățase Chirică, și fuge cu dânsul acasă. Chirică, cum îl vede viind, îi iese înainte de pe la poartă, și zice:

— Ei, stăpâne, minciuni ți-am spus eu, ori ba?

— Ba nu măi Chirică: acum văd eu ce poate femeia. De acum nu mai trăiesc niciun ceas cu dânsa; am s'o dau dracului de pomană, soiu rău ce este ea!

¹⁾ Albioară, moldă mică.

— Ba nu, stăpâne, să nu faci una ca asta, că femeia d-tale e una dintre cele mai bune femei. Da știu eu cine-i de vină aici. Las'o întâi să vie acasă, să-i scoatem costița ceea, care ți-am spus eu, și atunci îi vedea d-ta, ce lucru de femeie are să iasă dintr'însa.

Acum, să ne întoarcem iar din urmă.

Femeia lui Ipate și cu baba, când se trezesc din amețală, nici tu drumeț, nici tu copil, nici tu nimica! Atunci odată încep ele a se boci înădușit¹⁾ și a se bate cu pumnii peste cap, însă fără nici-un folos! Mai iscodește ea pe ici, pe colea, să vadă n'a putea afla ceva despre copil, dar copilul parcă intrase în pământ.

— Ei, ei! Acu-i acu. Vai de mine, nevastă-hăi, zise baba; ce păcat mi-am găsit cu tine! Dracul știe ce să fac.

Și cum sta baba împietrită, dracul îi și dă în gând una:

— Nevastă-hăi! alta nu-i de făcut, decât să înșomoltăcim²⁾ motanul ista al meu cu niște petece, să-l punem în albiuță și apoi să dăm foc casei pe dinăuntru, iară noi să ieșim afară. Și când

²⁾ Innăbușit.

¹⁾ Infofolim, înfășăm.

s'a aprinde mai tare, noi să începem a ne boci în gura mare și a striga: foc! foc! și pân'or sări oamenii dela nuntă, până nu știu ce, casa are să se topească. Și când 'or găsi motanul scrum, au să creadă că au ars copilul, și poate s'o tămăduim¹⁾.

— Că bine zici d-ta, mătușă; asta s'o facem.

— S'o facem, s'o facem. Dar eu ce fac tocmai acum la bătrânețe, fără leac de adăpost?

— Nu te îngriji de asta, mătușă dragă, că am să te ieu cu mine și-i trăi pe lângă noi, ca banul cel bun. Băbatu-meu e cum îi pânea cea bună și te-om avea curat ca pe o mamă.

Atunci baba se înduplecă, căci n'are încotro, dau ele foc casei, și până când sar oamenii, până nu știu ce, și casă și motan și tot se făcuse scrum. Iară ele plângeau de udau pământul, zicând:

— Vai de noi și de noi! copilașul nostru, cum a ars!

Oamenii, văzându-le sbuciumându-se așa, au și început care dincotro să le mângâie. Și a doua zi tatăl femeii lui Ipate trimite pe un argat al său cu ca-

¹⁾ Vindecăm; adică însă: dregem.

rul cu boi, să ducă și pe babă și pe fiică-sa la bărbatu-său acasă, arătându-se cu mare părere de rău pentru astă cumplită nenorocire. Pe drum femeia lui Ipate zice babei:

— Mătușică, vâără-te ici în sacul acesta și, când vom ajunge acasă, întâi am să spun bărbatu-meu că aici sânt niște buci¹⁾ dela mămuca, pentru făcut saci. Și aceasta numai până s'a duce dela noi un ticălos de argat care-l avem, că chiar azi i se împlinește.

Baba ascultă și se vâără în sac. Și cum ajung acasă și trag carul în ogradă, nevasta lui Ipate lasă toate cele în car și se duce de-a-dreptul în casă plângând, să găsească pe bărbatu-său și să-i spună cele întâmplare. Inșă, când colo, nici Ipate, nici Chirică, nu erau acasă. Atunci femeia lui Ipate și cu argatul tătâne-său tăbârcesc²⁾ sacul cum pot, îl pun într'o căsoaie, pe cuptior după horn, și apoi ea dă drumul argatului să se ducă înapoi. Și cum pornește acesta, Ipate și pică în loc. Femeia lui, cum îl vede, începe a boci și a zice:

— Vai de mine și de mine, bărbate,

¹⁾ Câlți scărmanați în pieptene.

²⁾ Aburcă, suie în spate.

ce-am pățit!... Copilașul nostru nu mai este! Și-i spune toată întâmplarea, după cum se înțelesese cu baba. Ipate atunci îi zice:

— Lasă, măi femeie, că de-om trăi, vom fi noi harnici să mai facem copii. Dă, cu cine să te sfădești! Pe semne așa a fost să fie dela Dumnezeu!

Și cum vorbeau ei, numai iaca intră și Chirică, pe ușă, cu un ciocan, c'o daltă și c'o păreche de clește în mână. Femeia lui Ipate cum îl vede, începe a i se tângui și lui. Dar Chirică, după ce-o ascultă, zice:

— O crezi, stăpâne, ce spune? Nu te mai uita în gura ei. Ia mai bine s'o cinătuim¹⁾. Pune-o jos și să-i scoatem costița ceea.

Atunci Ipate odată mi țî-o și înșfacă de cozi, o trânteste la pământ și-o ține bine. Iară Chirică începe a-i număra coastele din stânga, zicând, una, două, trei; și când la a patra, pune dalta, trânteste cu ciocanul, o apucă cu clestele ș'o dă afară. Apoi așează pielea la loc, pune el ce pune la rană, și pe loc se tămăduiește. După aceasta zice:

— Stăpâne, ia, de acum ai femeie

¹⁾ S'o facem curată.

cumsecade; numai s'o cam ții din frâu și să-i râtezi unghiile din când în când, ca nu cumva să-ți pună coarne. Și odată se duce Chirică la casa de alătura și aduce copilul. Femeia lui Ipate, când a văzut și asta, numai i s'a încleștat gura și a înghețat de frică.

Atunci Chirică sărută mâna lui Ipate, și zice:

— Ei, stăpâne, iaca chiar azi mi s'au împlinit anii de slujbă. Rămâi de acuma sănătos, că eu mă duc de unde-am venit. Dar să știi dela mine și să spui și altora, că te-a slujit un drac trei ani de zile, numai pentru un boț de mămăligă de pe teșitura din pădure și pentru un putregai de căpătâiu, ce-mi trebuiește sub talpa iadului.

Și atunci odată și înșfacă Chirică sacul cel de după horn cu babă cu tot și se face nevăzut. Femeia lui Ipate începe atunci a țipa grozav și a zice:

— Aleargă după dânsul, bărbate, și nu-l lasă! Câlții dela mămuca mi i-a luat.. Din ce să mai facem noi saci?

Ipate însă nu avea acum grijile aceste: el era mâhnit pentru pierderea lui Chirică, care era bunătațe de băiat și nu știa unde l-ar găsi, ca să-i mulță-

mească pentru atâtea binefaceri, ce promise dela dânsul.

Dar Chirică era acum tocmai în iad și se desfăta în sânul lui Scaraoschi, iar codoșca de babă gema sub talpa iadului și numai motanul ei cel din ceea lume îi plângea de milă, pentrucă l-aocolit așa de bine.

Și iaca așa, oameni buni, s'a izbăvit Ipate și de dracul și de babă, trăind în pace cu nevasta și cu copiii săi. Și după aceea, când îi spunea cumva cineva câte ceva de pe undeva, care era cam așa și nu așa, Ipate flutura din cap și zicea:

— Ia, păziți-vă mai bine treaba și nu-mi tot spuneți cai verzi pe pereți, că eu sunt Stan Pătitul.

Publicată mai întâi în „Convorbiri literare”, la 1 Aprilie, 1877.

IVAN TURBINĂ

Amu, ci-că era odată un Rus, pe care îl chema Ivan. Și Rusul acela, din copilărie, se trezise în oaste. Și slujind el câteva soroace¹⁾ de-a-rândul, acum era bătrân. Și mai-marii lui văzându-l că și-a făcut datoria de ostaș, l-au slobozit din oaste cu arme cu tot, să se ducă unde-a vrea, dându-i și două carboave²⁾ de cheltuială.

Ivan atunci mulțami mai marilor săi, și apoi luându-și rămas bun dela tovarășii lui de oaste cu care mai trase câte o dușcă două de rachiu, pornește la drum cântând.

Și cum mergea Ivan șovăind, când la o margine de drum, când la alta, fără să știe unde se duce, puțin mai înaintea lui mergeau, din întâmplare, pe-o cărare lăaturalnică Dumnezeu și cu sfântul Petre, vorbind ei știu ce. Sfântul Petre

¹⁾ Termene.

²⁾ Monete de format mare.

auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi, și când colo vede un ostaș mătăhăind ¹⁾ pe drum în toate părțile.

— Doamne, zise atunci Sfântul Petre, spăriet, ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într'o parte; nu cumva ostașul acela să aibă harțag ²⁾ și să ne găsim beleaua cu dânsul. Știi c'am mai mâncat eu o dată dela unul ca acesta o chelfăneală. ³⁾

— N'ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumetuț care cântă, să nu te temi; ostașul acesta e un om bun la inimă și milostiv. Vezi-l-ăi? Are numai două carboave la sufletul său; și drept cercare, hai, fă-te tu cerșetor la capătul ist de pod, și eu la celalalt, și să vezi cum are să ne dea amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adă-ți aminte, Petre, de câte ori ți-am spus, că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor.

Atunci sfântul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celalalt, și încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave, de unde

¹⁾ Umblând de colo-colo, bălăbănind.

²⁾ Furie.

³⁾ Bătaie.

le avea strânse, și dă una lui sfântul Petre și una lui Dumnezeu, zicând:

— Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau și Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde.

Și apoi Ivan începe iar a cânta și se tot duce înainte.

Atunci sfântul Petre zice cu mirare:

— Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, și n'ar trebui să meargă nerăsplătit dela fața Ta.

— Dar, Petre las' că am eu purtare de grijă pentru dânsul. Apoi Dumnezeu pornește cu sfântul Petre și cât ici, cât colo, ajung pe Ivan, care o ducea tot într'un cântec, de parcă era toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cânti, cânti, nu te 'ncurci.

— Mulțămesc d-voastră, zise Ivan, tresărind. Dar de unde știi așa de bine, că mă chiamă Ivan?

— D'apoi dacă n'oiu ști eu, cine altul altul are să știe? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine ești tu, zise Ivan cam sborșit¹⁾, de te lauzi, că știi toate?

— Eu sunt cerșitorul pe care l-ai mi-luit colo la pod, Ivane. Și cine dă să-

¹⁾ Mânios, răstit.

racilor, împrumută pe Dumnezeu, zice Scriptura. N'ați împrumutul înapoi, căci nu avem trebuință de bani. Ia, numai am vrut să dovedesc lui Petre, cât ești tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sânt Dumnezeu și pot să-ți dau orice-i cere dela mine; pentrucă și tu ești om cu dreptate și darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s'a desmeșit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu, și a zis:

— Doamne, dacă ești tu cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagoslovește-mi turbinca¹⁾ asta, ca ori pe cine oiu vrea eu, să-l vâr într'însa; și să nu poată ieși de aici fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci, zâmbind, blagoslovi²⁾ turbinca, după dorința lui Ivan, și apoi zise:

— Ivane, când te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujești și la poarta mea, căci nu ți-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numai decât, zise Ivan. Dar acum deodată mă duc să văd, nu mi-a pica ceva la turbincă? Și zicând aceste, apucă peste câmpi de-a-dreptul, spre

¹⁾ Tolbă, sac de drum.

²⁾ Binecuvântă.

niște curți mari, care de abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Și merge Ivan și merge, și merge, până când pe înserate ajunge la curțile cele. Și cum ajunge, intră în ogradă, se înfățișează înaintea boierului și cere găzduire. Boierul acela ci-că era cam sgâcit, dar văzând că Ivan este om împărătesc, n'are ce să facă. Și vrând-nevrând, poroncește unei slugi, să-i dea lui Ivan ceva de mâncare, și apoi să-l culce în niște case nelocuite, unde culca pe toți musafirii cari veneau, așa ni-tam, ni-sam. Sluga, ascultând poronca stăpânului, ia pe Ivan, îi dă ceva de mâncare, și apoi îl duce la locul hotărît, să se culce.

— Las' dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gândul său, după ce orându-i cele de cuviință. Știu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care? Ori el pe draci, ori dracii pe dânsul.

Căci trebuie să vă spun că boierul acela avea o păreche de case, mai de-o parte, în care se zice că locuia *necuratul*. Și tocmai acolo poronci să culce și pe Ivan.

Ivan însă habar n'avea de asta. El,

cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, și-a pus armele la rânduială, s'a închinat după obicei, și apoi s'a tologit¹⁾ așa îmbrăcat cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punându-și turbinca cu cele două carboave sub căpătâiu și așternându-se pe somn, căci de abia îl țineau picioarele, de trudit ce era.

Dar poate bietul să se odihnească? Căci cum a stins lumânarea, odată se trezește că-i smucește cineva perna de sub cap, și i-o aruncă cât colo! Ivan atunci, puind mâna pe sabie, se scoală răpede, aprinde lumânarea și începe a căuta prin casă, în toate părțile, dar nu găsește pe nimene.

— Măi! Dar acest păcat? Ori casa asta nu-i curată, ori s'a cutremurat pământul, de mi-a sărit perna de sub cap; și eu umblu bătădăind¹⁾ ca un nebun. Ce-or mai fi și cutremurile ieste, zise Ivan, mai făcând câteva cruci până la pământ și apoi iar se culcă. Dar când să ațipească, deodată se aud prin casă o mulțime de glasuri, care de care mai uricioase: unele miorlăiau ca mâța, al-

¹⁾ Tolănit, întins.

²⁾ Bătădăi: a se legăna, clătina.

tele covițau ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mormăiau ca ursul; mă rog, fel de fel de glasuri schimonosite se auzeau, de nu se mai știa ce mama dracului să fie acolo. Ivan atunci se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apăi stăi dar! că are Chira socoteală, cum văd eu. Și odată începe a striga puternic:

— *Pașol na turbinca, ciorti!*

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni unul peste altul în turbincă, de parcă-i aducea vântul. Și după ce intră ei cu toții înlăuntru, Ivan începe a-i ghigosi²⁾ muscălește. După aceea leagă turbinca strâns la gură, o pune sub cap, mai trântindu-le prin turbincă niște ghionturi rusești, colea cum știa el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dânșii, și nemai fiind supărat de nimene, trage Ivan un somn de cele popești... Dar când pe aproape de cântători, Scaraoschi, căpetenia dracilor, văzând că parte din slugile lui zăbăvesc, pornește cu grăbire la locul știut, să le caute. Și ajungând într'o clipă, se vâri, el știe cum și pe unde, în odaie la Ivan, și-i șterge o palmă prin somn, cât

²⁾ A-i bate infundat.

ce poate. Ivan atunci sare ars, și odată strigă:

— Pașol¹⁾ na turbinca!

Scaraoschi atunci intră și el fără vorbă, și se înghesuiește peste ceilalți demoni, căci n'are încotro.

— Ei, las' că vă judec eu acuși, necuraților; voi scoate incul²⁾ din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v'ați găsit de jucat? Am să vă muștruluesc,³⁾ de au să râdă și câinii de voi. Și odată se îmbracă și se înarmează Ivan cu toate ale lui și, ieșind afară, începe a face un tărăboiu, de s'a sculat toată ograda în gura lui.

— Dar ce-ai pățit, mă pohonțule⁴⁾ de te-ai sculat cu noaptea 'n cap, și faci așa larmă? ziseră oamenii boierului, cari dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să pățesc, zise Ivan dârz, ia! am captușit niște iepuroi, și am de gând să-i jumulesc.

Boierul, în sgomotul ista se scoală și el și întrebă: ce vuiet e acolo prin ogradă?

¹⁾ Du-te, intră.

²⁾ Neastâmpărul, pofta de joc.

³⁾ Să facă instrucția militărească.

⁴⁾ Pahonț: mojić.

— Ia, mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina Rusului celuiia. Dracul știe ce are, ci-că a prins niște iepuroi, și vrea să-i jumulească, să ier-tați d-voastră!

În vorbele aceste, numai iată că se înfățișează și Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci, cari se sbă-teau ca peștii în vârșă ¹⁾.

— Iaca, gospodin, cu cine m'am vân-jolit ²⁾ toată noaptea... dar încaltea ți-am curățit și eu casa de draci, și vi-i aduc plocon des-de-diminează. Poron-cește să-mi aducă niște palce ³⁾, că am să-i bat la stroiu ⁴⁾, să pomenească ei cât 'or trăi, că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzând aceasta, pe de o parte l-a cuprins spaima, iar pe de alta nu mai știa ce să mai facă de bucurie, căci multe sărindare mai dăduse el până atunci pe la popi în toate părțile, ca să-i poate izgoni dracii dela casă, dar nici că fusese chip. Dar se vede că până

¹⁾ Un fel de cursă în care, dacă intră peștii, nu mai pot ieși.

²⁾ Sbuciumat.

³⁾ Nuele subțiri.

⁴⁾ La tălpi.

acuma le-a fost și lor veleatul. ¹⁾ Cu Ivan și-au găsit popa!

— Bine, Ivane, zise boierul cu mulțămire. Să-ți aducă palce câte vrei, și fă-ți datoria cum știi; c'apoi 'om oiu fi și eu, helbet!

În sfârșit, nu trece mult la mijloc, iaca se pomenește Ivan cu un car plin de palce cum îi plăcea lui. Le ia el și le leagă la un loc, tot câte două-trei, după cum își știa meșteșugul.

Dar, până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu șagă! Atunci Ivan desleagă turbinca în fața tuturor, numai cât poate să încapă mâna, și luând câte pe un drăcușor de cornițe, mi-ți-l ardea cu palcele, de-i crăpa pielea. Și după ce-l răfua bine, îi da drumul, cu tocmală să nu mai vie pe acolo altădată.

— N'oiu mai veni, Ivane, câte zilișoare-oiu avea eu, zicea Ucigă-l Crucea, cuprins de usturime și se tot ducea împușcat. Iară oamenii ce priveau, și mai ales băieții, leșinau de răs.

Dar, mai la urma-urmelor, Ivan scoate de barbă și pe Scaraoschi, și-i trage

¹⁾ Vremea, veacul.

un frecus de cele moschitești¹⁾ de-i fugea sufletul.

— Poftim! după bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi. Să te înveți tu de altădată a mai bântui oamenii, Sarsailă spurcat ce ești! Și apoi dându-i drumul: „na!“ fuge și Scaraoschi după ceilalți ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească,²⁾ zise atunci boierul, cuprinzând pe Ivan în brațe și sărutându-l. De acum rămâi la mine, Ivane; și pentrucă mi-ai curățit casa de draci, am să te țin ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor. Și zicând aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la șold, își ia ranița în spate și pușca de-a umăr, și pornind, se tot duce înainte la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulile în mână, îi urau drum bun, ori încotro s'a întoarce.

— Călătorie sprâncenată, zise boierul: de rămâneai îmi erai ca un frate; iară de nu, îmi ești ca doi.

Mi se pare mie, că și boierul, cât era de boier, luase frica turbincăi, de nu-i

1) Muscălești, rusești.

2) Să-ți dea zile.

păru așa de rău după Ivan, care-i făcuse atâta bine.

Ivan însă nici nu se gândea la asta; el își căuta acum de drum, întrebând din om în om unde șede Dumnezeu. Dar toți pe câți îi întreba dădeau din umere, neștiind ce să răspundă la așa întrebare ciudată.

— Numai sfântul Nicolai trebuie să știe asta, zise Ivan, scoțând o iconiță din sân și sărutând-o pe dos și pe față. Și atunci, ca prin minune, se și trezește Ivan la poarta raiului! Și nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât ce putea. Atunci sfântul Petre întrebă dinlăuntru:

- Cine-i acolo?
- Eu.
- Cine eu?
- Eu, Ivan.
- Și ce vrei?
- Tabacioc este?
- Nu-i.
- Votchi este?
- Nu-i.
- Femei sânt?
- Ba.
- Lăutari sânt?

— Nu-s Ivane, ce mă tot cihăești ¹⁾ de cap?

— Dar unde se găesc de aceste?

— La iad, Ivane, nu aici.

— Măi! Dar ce sărăcie lucie pe aici pe la raiu, zise Ivan. Și ne mai lungind vorba, îndată și pornește la iad. Și, el știe pe unde cotigește ¹⁾, că nu umblă tocmai mult și numai iată că dă și de poarta iadului. Și atunci odată începe a bate în poartă, strigând:

— Ei! Tabacioc este?

— Este, răspunse cineva dinlăuntru.

— Votchi este?

— Este.

— Femei sânt?

— Dar cum să nu fie?

— Lăutari sânt?

— Ho, ho! Câți poftești.

— A! *harașo, harașo!* ²⁾). Aici e de mine! Deschideți iute, zise Ivan, tropăind și frecându-și mânilor.

Dracul dela poartă, gândind că e vrun mușteriu vechiu de-a lor, deschide; și atunci numai iată că se trezește pe neașteptate cu Ivan Turbincă!

¹⁾ Ce-mi tot bați capul.

¹⁾ Cotește.

²⁾ Bravo.

— Vai de noi și de noi! ziseră atunci dracii, scărmanându-se de cap în toate părțile; așa-i c'am pățit-o? Ivan însă poroncește să-i aducă mai de grabă votchi, tabacioc, lăutari și femei frumoase, că are gust să facă un guleaiu ¹⁾).

Se uită dracii unii la alții, și văzând că nu-i chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce care dincotro rachiului, tutun, lăutari și tot ce-i poftea lui Ivan, sufletul. Umblau dracii în toate părțile, iute ca prâsnelul, ²⁾ și-i intrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă, ca de nu știu ce, poate mai rău decât de sfânta cruce.

Dela o vreme se chefăluște Ivan cum se cade, și unde nu începe a chiui prin iad și a juca *horodincea* și *cazacincea*, luând și pe draci și pe drăcoaice la joc, cu nepus în masă; și în vârtejul celor răsturna tărăbi și toate cele în toate părțile, de-ți venea să te strici de râs de iznoavele ³⁾ lui Ivan. Amu, ⁴⁾ ce să facă dracii ca să-l urnească de acolo? Gândesc ei, se sucesc ei, se frământă ei cu mintea fel și chip, dar nici unuia nu-i

¹⁾ Chef, zaiafet.

²⁾ Capătul de jos al fusului.

³⁾ Glumele, năzdrăvăniile.

⁴⁾ Acum.

vine în cap, ce să facă. Talpa iadului însă, mai ajunsă la cap decât toți dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru; de n'aș fi eu aici, ați păți voi și mai rău decât așa. Aduceți-mi de grabă o puțină, o piele de câine și două bețe, să fac eu o jucărică cum știu eu, și acuși vi-l mătur de aici. Și atunci îndată i se aduc cele cerute, și tălpoiul face iute o darabană; și apoi furișându-se de Ivan, iese cu dânsa afară și începe a o bate ca de războiu: br... br...

Ivan atunci își vine în simțire și într'un buc¹⁾ iese afară cu pușca la umăr. Să vadă ce este?

Talpa iadului atunci face țuști! înlăuntru, și dracii tronc! închid poarta după Ivan, și puind zăvoarele bine, bucuria lor că au scăpat de turbincă. Bate el Ivan în poartă cât ce poate, se răcăduiește¹⁾ el cu pușca, dar au prins ei dracii acum la minte.

— Ei las, cornoraților! de mi-ți mai pica vrodată în mână, turbincia are să vă știe de știre. Dracii însă nu răspundeau nimica dinlăuntru.

¹⁾ Intr'o clipă, într'un salt, săritură.

¹⁾ Se repede învărtindu-se.

Văzând Ivan că porțile iadului sânt ferecate în toate părțile și că dracii n'au gând să-i deschidă, se lehamătește³⁾ el acum și de lăutari și de tabacioc, și de votchi și de tot, și pornește iar la raiu, să slujească pe Dumnezeu.

Și cum ajunge la poarta raiului, dinafară, se și pune acolo de strajă, și stă neadormit zi și noapte, tot într'una, fără să se clinească din loc.

Și nu mult după aceasta, numai iată că vine și Moartea și vrea numai decăt să intre la Dumnezeu, ca să primească poronci.

Ivan atunci îi pune șpaga în piept și zice:

— *Ștoti, Vidma*¹⁾, unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai poronci.

— Nu-i voie, zise Ivan; las' că mă duc eu să-ți aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebuie să mă duc eu.

Ivan atunci, văzând că Moartea dă chioară peste dânsul, se stropșește la ea zicând:

— *Pașol, Vidma, na turbinca!*

³⁾ Li e lehamite: nu-l mai trage inima.

¹⁾ Ce este, strigoaico?

Moartea atunci, neavând încotro, se bagă în turbincă, și acuși icnește, acuși suspină, de-ți venea să-i plângi de milă. Iară Ivan leagă turbinca la gură, cu nepăsare, ș'o anină într'un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfântul Petre atunci deschide, și când colo se trezește cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume după crancălăcuri ¹⁾.

— M'am săturat și m'am prea săturat, sfinte Petre.

— Ei, și ce vrei acum?

— Ia vreu să mă duc la Dumnezeu, să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te; nu ți-i oprită calea. De-a putere-a fi, acum ești de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-a-dreptul înaintea lui Dumnezeu, și zice:

— Doamne, nu știu dacă ai la știință ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Și acum vine Moartea și întreabă ce mai poronciți!

— Spune-i, Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile de-a-rândul numai oameni bătrâni, așa ca

1) Ștregarii, blestemații.

tine..., zise Dumnezeu, zâmbind cu bunătațe.

— Bine, Doamne, zise Ivan, uitându-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun cum ai poroncit.

Și ducându-se el, scoate Moartea dela închisoare, și-i zice:

— Dumnezeu a poroncit ca să mă nânci trei ani de zile de-a-rândul numai pădure bătrână; de cea tânără să nu te atingi! Înțeleș-ai? Hai, pornește și-ți fă datoria!

Moartea atunci pornește prin codri, supărată ca vai de ea, și începe a roade la copaci bătrâni, de-i pocneau fălcile.

Și după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar pornește la Dumnezeu, să primească poronci. Dar când știa că are să deș peste Ivan, i se tăiau picioarele ș'o strângea în spate de frică.

— Turbinca! Afurisita de turbincă mă vâă în toate boalele, zicea Moartea, suspinând. Decât, n'am încotro, trebuie să mă duc, zise oftând.

În sfârșit merge ea, nu merge, și dela o vreme ajunge la poarta raiului. Dar când colo, dă iar cu ochii de Ivan!

— Tot aici ești, Ivane, tot?

— Ba bine că nu, zise Ivan făcând stânga 'mprejur și puindu-se drept în

calea Morții. Dar unde gândeai să fiu, când asta mi-i slujba?

— Gândeam că te-ai fi dus prin lume după berbantlăcuri de-a tale.

— Da' că doar de lume am fugit; o știu eu cât e de dulce și de amară, bat-o pustia s'o bată. Lui Ivan i-s roase urechile de dânsa. Dar ce-ai slăbit așa, Vidmă?

— De bunătățile tale Ivane; acum cred că nu ți-i mai face blăstăm cu mine, mi-i da drumul să intru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

— Da, cum nu; ia mai pune-ți pofta la o parte, că doar nu pieri lumea... nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri ¹⁾ cu Dumnezeu?

— Dar știi că te prea întreci cu șaga ²⁾, Ivane.

— Așa ți-i treaba? Încă mă iei la trei parale? *Pașol na turbinca, Vidma!*

Moartea atunci se vâără în turbincă, și Ivan o pune la pastramă, zicând:

— Șopârcai ¹⁾ cu cine șopârcai, dar cu Ivan nu șopârcai.

Dumnezeu însă știa de toate acestea,

¹⁾ De vorbă în tihnă și pe îndelete.

²⁾ Gluma.

¹⁾ A șopârcai: a umbla cu mofturi, cu minciuni. (A Candrea).

dar voia să mai facă și pe cheful lui Ivan, nu tot pe-a Morții; căci multe bunătați mai făcuse și ea în vieța ei!

— Ia deschide, sfinte Petre, zise Ivan, bătând apoi la poartă.

Sfântul Petre deschide și Ivan se duce iar de se înfătoșează înaintea lui Dumnezeu și zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai poronciți? Și să nu vă supărați, dar tare-i neastâmpărată și avană, drept să vă spun; șede ca pe spini, și vrea numai decât să-i dați răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară de acum înainte, trei ani de zile de-a-rândul, numai oameni tineri; și alți trei ani de zile să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan, închinându-se până la pământ. Mă duc să-i spun, cum ai poroncit.

Și cum ajunge Ivan dinafară de poartă, scoate Moartea din turbincă, și-i zice:

— Dumnezeu a poroncit, ca de acum înainte să mănânci trei ani de zile de-a-rândul numai pădure tânără; și alți trei ani de zile numai vlăstări fragede: ră-

chițică, smicele¹⁾, nuiele și altele de sama acestora; de pădurea cea bătrână să nu te atingi, că-i poznă! Auzit-ai, Vidmă? Hai, pornește până te văd, și-ți fă datoria cu sfințenie.

Moartea atunci, înghițând noduri, pornește prin dumbrăvi, lunci și huceaguri,²⁾ supărată ca vai de capul ei. Și de voie, de nevoie, începe când a roade copaci tineri, când a forfăca smicele și nuiele de-i pâriiau măselele și o dureau șelele și grumazii, întinzându-se pe sus, la plopii cei înalți, și plecându-se atâta pe la rădăcinile celor tufari, după mlădițe fragede. Se zămorea³⁾ și ea sărmana, cum putea. În sfârșit, s'a chinuit Moartea așa trei ani de zile de-a-rândul și încă alți trei ani și după ce i se împlinesc cei șese ani de osândă, iar pornește la Dumnezeu, să vadă ce poronci i-a mai da. Nu-i vorbă, că știa Vidma ce-o așteaptă, dar ce era să facă?

— Turbinca! mânca-o-ar focul s'o mănânce, zicea Moartea ducându-se la raiu, ca și cum ar fi mers la spânzurătoare. Nu știu ce să mai zic și despre

¹⁾ Rămurele.

²⁾ Pădurice mărunță și deasă.

³⁾ Iși ținea zilele.

Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pe semne c'a ajuns și el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd și pe Dumnezeu într'o zi, cât e de mare și puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, măcar pe sfântul Petrea; numai atunci mi-ar crede ei mie.

Și mergând ea tot bodrogănind ¹⁾ vrute și nevrute, ajunge la poarta raiului; și când dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor și zice oftând:

— Dar bine, Ivane, iar ai de gând să mă chinuești cu turbinca ceea a ta?

— Ba dac'aș avea mai multă putere, ți-o spun drept, că ți-aș scoate ochii ca la dracul și te-aș frige pe frigare, zise Ivan cu ciudă, că din pricina ta s'a prăpădit atâta amar de lume dela Adam și până astăzi. *Pașol na turbinca, Vidma!* Și de acum nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină ²⁾ bătrână ce ești! Tu și cu Talpa Iadului sunteți potrivită păreche. Imi vine să vă rup cu dinții de bunișoare ce sânteți. Am să

¹⁾ Bodogănind.

²⁾ Hoancă: baborniță, răutăcioasă. (Șeineanu).

te țin la pastramă, hăt și bine. De acum în turbincă au să-ți putrezească ciolanele. Hă! hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună; Ivan parcă nici n'o vede, nici n'o aude. În sfârșit, trece ea așa o bucată de vreme, cât a fi trecut, și într'una din zile vine Dumnezeu la poartă, să vadă ce năzbutii mai face Ivan cu turbinca ceea.

— Ei, Ivane, ce mai direguești? Moartea n'a mai venit pe aici?

Ivan atunci lasă capul în jos și, tăcând, începe a face fețe-fețe. Iară Moartea răspunde înnădușit din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la o preală; m'ai lăsat de râsul unui șuiu¹⁾ ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu atunci desleagă turbinca, dă drumul Morții și zice lui Ivan:

— Ei, Ivane destul de acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mâncat mălaiul. De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă; dar dela o vreme încoace, cam de pe când ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum. Cu dracii dela boierul cela ai făcut hara-para. La iad, ai tras un guleaiu de ți s'a dus vestea ca de popă

¹⁾ Zăpăcit, smintit.

tuns. Cu Moartea te-am lăsat până acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n'ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și tie rândul să mori; n'am ce-ți face. Trebuie să dau fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa degeaba, cum crezi tu.

Ivan atunci văzând că s'a trecut de sașă, se pune în genunchi înaintea lui Dumnezeu și-l roagă cu lacrimi, zicând:

— Doamne! Rogu-te, să fiu îngăduit măcar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla¹⁾ cu mâna mea asta slăbănoagă, și să mă așez singurel într'însa; și după aceste facă Moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine că mi s'a strâns funia la par; încep a slăbi văzând cu ochii.

Dumnezeu îi învoește cererea aceasta și apoi luându-i turbinca din stăpânire, îl dă pe sama Vidmei, ca după trei zile să-i iee sufletul.

Ivan acum, rămâind singur, supărat ca vai de el pe de o parte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s'a pus pe gânduri.

¹⁾ Coșciugul, sicriul.

— Mă rog, ia să stau și să-mi fac socoteală, cu ce m'am ales eu, cât am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gândul său. În oaste am fost numai de sbucium: hăis, haram, cea aram! De atunci încoace am umblat, ia așa, teteleu Tanasă. M'am dus la raiu, dela raiu ia iad, și dela iad iar la raiu. Și tocmai acum la dică ¹⁾, n'am nicio mângâiere! Raiu mi-a trebuit mie la vremea asta? Ia așa pățești dacă te strici cu dracul; aici la sărăcăciosul ist de raiu, vorba ceea: „fală goală, trăită ușoară“; șezi cu banii în pungă și duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decât asta, nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-i, guleaiu nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, și te-a...aai dus, Ivane, de pe fața pământului! Oare nu-i de făcut vreo șmichirie, până mai este încă vreme?

În sfârșit, mai stă el Ivan oleacă, așa, cu fruntea răzămată pe mână, și-i trăsnește în gând una:

— Taci, că i-am dat de meșteșug! Incaltea ce-a fi, a fi; dar de geaba n'are să fie. Văd eu bine, că tot de una mi-e acum.

¹⁾ La adică: Ia soroc, la sfârșit.

Și odată se duce Ivan răpede cu cele două cărboave, el știe unde, și cumpără unelte de teslărie, două lătunoaie¹⁾ groase, patru balamale, câteva piroane, două belciuge și un lăcătouiu sdravăn, și se apucă de-și face el singur o drăguță de raclă, să poată șede și împăratul într'însa:

— Iaca, Ivane, și casa de veci, zise el. Trei coți de pământ, atâta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala²⁾ de pe lumea asta?

Dar n'apucă Ivan a sfârși bine vorba din urmă, și numai iaca se și trezește cu Moartea în spate:

— Ei, Ivane, gata ești?

— Gata, răspunse el, zâmbind.

— Dacă ești gata, hai! Așează-te mai răpede în raclă, că n'am vreme de pierdut. Poate mă mai așteaptă și alții să le dau răvaș de drum.

Ivan atunci se pune în raclă cu fața în jos.

— Nu așa, Ivane, zise Moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebuie să șadă mortul.

¹⁾ Scânduri.

²⁾ Mâncare bună. Aci: procopseala, câștigul.

Ivan se puse într'o râlă și lasă picioarele spânzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba: mult ai să mă ții? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan atunci se întoarce iar cu fața 'n jos, cu capul bălălău într'o parte și iar cu picioarele afară.

— Ă...ra...ca de mine și de mine! Dar nici atâta lucru nu știi? Se vede că numai de blăstămății ai fost bun, în lumea asta. Ia fugi de acolo, să-ți arăt eu, nebunule ce ești!

Ivan atunci iese din raclă, și stă în picioare umilit. Iară Moartea, având bunătațe a dăscăli pe Ivan, se pune în raclă cu fața 'n sus, cu picioarele întinse, cu mâinile pe piept și cu ochii închiși, zicând:

— Iaca așa, Ivane, să te așezi.

Ivan atunci nu pierde vremea și face tranc!... capacul deasupra; încuie lacata și cu toată rugămintea Morții, umflă racla în spate și se duce, de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicând:

— Na! că ți-am făcut conețul¹⁾. De acum du-te pe apa Sâmbetei. Și să ieși

¹⁾ Rână, pe-o coastă, pe-o parte.

²⁾ Sfârșitul.

din raclă când te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca din pricina ta, dar încaltea ți-am făcut-o bună și eu.

— Ei, ei, Doamne, zise apostolul Petru, vezi de ce s'a mai apucat Ivan al Sfinției-Tale? Bine-a mai zis cine-a zis: „Dacă dai nas lui Ivan, el se suie pe Divan”.

Dumnezeu atunci, văzând până unde merge îndrăsneala lui Ivan, a început a se cam lua pe gânduri de năzdrăvăniile lui! Și așa, a zis Dumnezeu să se desfacă săcriul acolo unde era, și să iasă Moartea la liman, ca să-și răzbune și ea acum pe Ivan. Și îndată s'a făcut așa, și când nici nu visa Ivan, că are să mai deie vrodată ochii cu Moartea, numai iaca ce se trezește cu dânsa, față în față, zicându-i:

— Dar bine, Ivane, așa ne-a fost vorba?

Ivan atunci a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvânt măcar.

— Încă te faci niznai? ¹⁾. Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea și bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovârșească fără-de-legile și îndă-

¹⁾ Că nu știi (cuvânt rusesc).

rătnicia ta. De mult erai tu mătrășit ¹⁾ din lumea asta și ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ți intra Dumnezeu în voie, mai mult decât însuși Fiului său. Să știi, Ivane, că de acum înainte ai să fii bucuros să mori; și ai să te târâi în brânciu după mine, rugându-mă să-ți ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat și am să te las să trăiești cât zidul Goliei și Cetatea Neamțului, ca să vezi tu, cât e de nesuferită vieața la așa de adânci bătrânețe!

Și l-a lăsat Moartea de izbeliște să trăiască cât e lumea și pământul. Pe cuptior nu bate vântul.

Și așa văzând Ivan că nu mai moare, zise în sine:

— Oare nu cumva de acum mi-oiu da cu paru 'n cap de răul Vidmei? Ba zău, nici nu gândesc. Dee-și ea, dacă vrea.

Și ci-că atunci, unde nu s'a apucat și el în ciuda Morții, de tras la mahorcă ²⁾ și de chilit ³⁾ la țuică și holercă, de parc'o mistuia focul.

— Guleaiu peste guleaiu, Ivane, căci altfel înnebunești de urît, zicea el.

¹⁾ Izgonit.

²⁾ Un fel de tutun.

³⁾ De băut (de pili).

Dă, ce era să facă bietul om, când Moartea-i chioară și nu-l vede?...

Și așa, a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate, și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n'a fi murit.

Apărută întâia dată în revista „Convorbiri literare“, în 1878, anul XII.

POVESTEA LUI MOȘ LENEȘ

Ci-că era odată într'un sat un om grozav de leneș; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Și satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure pentru a nu mai da pildă de lenevie și altora. Și așa se aleg vreo doi oameni din sat și se duc la casa leneșului, îl umflă¹⁾ pe sus, îl pun într'un car cu boi, ca pe un butuc nesimțitor, și hai cu dânsul la locul de spânzurătoare.

Așa era pe vremea aceea.

Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură, în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om, care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani. zicând:

— Oameni buni! se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

¹⁾ Il scot cu sila.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită fața dumnea-voastră, dar aista e un leneș, care nu credem să fi mai având păreche în lume; și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câine fără de lege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacătă curtea, pe costița ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi ¹⁾; ia așa pentru împrejurări grele, Doamne ferește! A mânca la posmagi și a trăi și el pe lângă casa mea; că doar știu că nu m'a mai pierde Dumnezeu pentru o bucățică de pâine. Dă, sântem datori a ne ajuta unii pe alții.

— Ia-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteț, într'un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai de grabă din car și mulțamește cucoanei că te-a scăpat dela moarte, și-ai dat peste belsug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ți

¹⁾ Pesmeți.

dăm sopon¹⁾ și frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îți dă adăpost și posmagi; să tot trăiești, să nu mai mori! Să-și puie cineva obrazul pentru unul ca tine și să te hrănească ca pe un trântor, mare minune-i și asta! Dar tot de noroc să se plângă cineva. Bine-a mai zis, cine-a zis că: boii ară și caii mănâncă. Hai, dă răspuns cucoanei, ori așa, că n'are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muieti-s posmagii? zice atunci leneșul cu jumătate de gură, fără să se cârnească²⁾ din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul, ia, întreabă că muieti-s posmagii?

— Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare; încă asta n'am auzit! Da el nu poate să și-i moaie?

— Auzi, măi leneșule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

— Ba, răspunse leneșul. Trageți mai bine tot înainte! ce mai atâta grijă, pentru astă pustie de gură!

¹⁾ Săpun.

²⁾ Clintească, să se miște.

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar de geaba mai voiți a strica orzul pe găște. Vedeți bine, că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai așa de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiți? Un sat întreg n'ar fi pus oare mână dela mână, ca să poată face dintr'însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărăteasă mare, ce-ți bați capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoința ce avea, se lehametește și de binefacere și de tot, zicând:

— Oameni buni, faceți dar cum v'a lumina Dumnezeu!

Iar sătenii duc pe leneș la locul cuvenit, și-i face felul. Și iacă așa a scăpat și leneșul acele de săteni și sătenii aceia de dânsul.

Mai poftescă de acum și alți leneși în satul acela, dacă le dă mâna și-i ține cureaua.

Ș'acum încălecat pe-o șea, și v'am spus povestea asta.

Publicată în „Convorbiri Literare” în anul 1878 (Oct.).

FĂT-FRUMOS, FIUL IEPEI

(neterminată)

Amu, ci-că era odată un om, care avea o iapă. Într'o zi, vroia să bage iapa în ocol și ea nu vrea nici în ruptul capului; și înciudându-se omul pe dânsa începu a o bate; atunci iapa a sărit peste gardul de răzlogi¹⁾ și a fugit într'o pădure depărtată. Iapa era a fâta, și peste noapte a fâtat un băiet, în loc de mânz, care băiet s'a chemat Făt-Frumos, fiul iepei. Și băiet ca acela nici că mai era altul prin meleagurile²⁾ acelea și era frumos și creștea ca din apă; cât creștea el într'o zi, altul creștea într'un an. Și când a împlinit anul, socotind băietul, în gândul său, că-i destul de voinic, s'a dus prin codru și a chitit³⁾ un stejar care era mai gros, pe care a vrut să-l smulgă din pământ, dar n'a putut.

1) Scândură lungă de brad.

2) Imprejurimile.

3) Ochit.

Văzând el că s'a încurcat în slăbăciune, s'a întors plin de mâhnire la mă-sa și a rugat-o ca să-i mai deie încă un an de zile țâță. Mă-sa l-a mai lăsat un an de zile să sugă, și la anul, ducându-se băietul iar în codru, la stejarul cu pricina, și umflându-l în brațe, l-a smuls din pământ ca pe o buruiană și l-a svărlit într'o tihărae¹⁾, ca pe o surcică. Apoi îndată s'a dus la mă-sa și i-a zis: „Mamă, de acum înainte mă duc să-mi caut niște tovarăși după gândul meu, ca să fac și eu v'o ispravă în lume“. Și cum a zis, a și pornit, și mergând el prin codri, de năduh ce era și de osteneală, a însetat și nu găsea nicăiri apă să beie; dar tot horhăind²⁾ el încoace și încoalea, dela o vreme a dat peste un pârâu, a cărui apă venea grozav de tulbure.

— Dar ăst păcat! Oare ce să fie de vine apa cu mâl³⁾ în două pe așa seceță mare, zise Făt-Frumos. Și mergând el pe scursura pârăului, tot în susul apei, ca să afle care-i pricina, numai iaca ce întâlnește un om care năruia

¹⁾ Râpă.

²⁾ Umblând.

³⁾ Nămol, noroiu.

munții în mână, de-i făcea țarnă și apoi îi arunca în pârâu. Făt-Frumos, văzând că omul acesta tulbură apa, s'apropie de dânsul și-l întreabă răstit:

— Mă da cu asta ți'ai găsit de jucat? Pentru ce năruiești munții și tulburi apele?

— Iaca vorbă! da' ce ai tu? Aista-i meșteșugul meu; nu știi că mă chiamă Sfarmă-Piatră? Să nu cumva să mai bleștești¹⁾ ceva din gură, c'acuși te sfärm și pe tine!

— Pe mine? Pe semne tu n'ai auzit încă de Făt-Frumos, Fiul Iepei?

— N'am auzit nici de tretinul²⁾ iepei, necum de Fiul Iepei, zise Sfarmă-Piatră, zâmbind pe sub mustețe.

— Incă te faci a râde? Las' că te fac eu acuși să râzi mânzește. Hai la luptă, fărtate, să-ți arăt eu cine-i Fiul Iepei.

— Bucuros; da' din ce vrei? Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Fiul Iepei.

Atunci Sfarmă-Piatră, umflând pe Fiul Iepei în brațe, l-a izbit în pământ, de-a intrat până 'n gerunchi. Fiul Iepei

¹⁾ Murmuri.

²⁾ Cal de trei ani.

se scoală de jos înșfacă și el pe Sfarmă-Piatră și, când îl trânteste odată, îl cufundă până 'n brâu. Sfarmă-Piatră se scoală de jos mânios și, când mai apucă odată pe Fiul Iepeii în brațe îl trânteste de se scufundă până 'n subsuori. Atunci Fiul Iepeii se scoală și el de jos înfuriat, și când mai trânteste și el odată pe Sfarmă-Piatră, îl cufundă până în gât, iute îi ia paloșul și vrea să-i reteze capul. Sfarmă-Piatră, văzându-se atunci în primejdie, se roagă de iertare și zice că se prinde frate de cruce cu Fiul Iepeii și-i va da ascultare la tot ce i-a poronci. Făt-Frumos îl iartă și, scoțându-l din pământ, îi dă paloșul să-l sărute și apoi pornesc împreună. Și mergând ei câteva zile tot prin codru, Fiul Iepeii a băgat de samă, pe unde mai mersese el, că copacii, cari erau atunci drepți, acum sunt strâmbi și cei strâmbi drepți. Văzând el asta, zise cătră Sfarmă-Piatră:

— Mă, da oare ce dracul să fie, de copacii iștia din drepți se fac strâmbi și din strâmbi, drepți?

— Știu eu ce băzdăganie să mai fie și asta, zise Sfarmă-Piatră!

Și mergând înainte tot mirându-se de asta, numai iaca ce văd un om, care tocmai atunci apucase un copac mare de

vârf și-l strâmba, ca să facă din el cujbă¹⁾, de pus ceaunul. Fiul Iepei îl întreabă:

— Mă, de ce te-ai apucat tu de sluțit copacii?

— Da' ce ai tu de asta? Acesta-i meșteșugul meu. Nu știi că mă chiamă Strâmbă-Lemne, și de-i mai crâcni ceva, acuși îți sucesc gâtul și ție.

— Ce-ai zis, să mă strâmbi?! D'apoi se vede că tu n'ai auzit încă de Făt-Frumos, Fiul Iepei.

— Nici n'am auzit și nici nu vreau s'aud, zise Strâmbă-Lemne, îndârjindu-se.

— Apoi dacă n'ai auzit, hai la luptă, să te fac eu ca s'auzi!

— Bucuros! asta așteptam și eu! Hai, din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Atunci Strâmbă-Lemne apucă pe Fiul Iepei în brațe și-l trânteste de se confundă până 'n glezne. Fiul Iepei râdicându-se de jos, apucă și el pe Strâmbă-Lemne și când îl trânteste, se confundă

¹⁾ Lemnul crestă de care se sprijină coada căldării și a ceaunului.

până'n genunchi. Strâmbă-Lemne se rădică mânios și apucă pe Făt-Frumos, îl izbește de se cufundă până în brâu. Atunci Fiul lepei se rădică și el furios și, când apucă pe Strâmbă-Lemne, îl trânteste de se cufundă până 'n gât, scoate iute paloșul și vrea să-i reteză capul. Dar Strâmbă-Lemne, văzându-se în primejdie, se roagă de iertare, zicând că se prinde și el frate de cruce cu Făt-Frumos, și-i va da ascultare la tot ce-i va porunci. Lui Făt-Frumos, făcându-i-se milă, l-a iertat și pe acesta, l-a scos din pământ, i-a dat paloșul să-l sărute și apoi a pornit și s'a dus împreună cu dâșii la mă-sa, și cum a ajuns i-a zis:

— Mamă, de acum înainte rămâi sănătoasă, că eu mi-am găsit tovarăși și mă duc cu dâșii în lumea lui Dumnezeu. Iaca-ți dau năframa ¹⁾ asta și când îi vedea trei picături de sânge pe dânsa, să știi că atunci am murit și să vii să mă cauți. Și cum a zis aceste, a și pornit cu tovarășii săi.

Și tot mergând ei zi și noapte prin păduri și codri pustii, într'o târzie vreme au dat de niște curți foarte mari și frumoase; și ducându-se ei acolo și în-

¹⁾ Basmăua, batista.

trând înlăuntru, n'au văzut pe nimeni, ci numai o masă întinsă, plină cu fel de fel de bucate. Și fiind ei grozav de flămânzi s'au pus să mânânce. Bucatele erau foarte bune și gustoase; dar nu se pricepeau ei cine să le fi făcut, căci, după cum vă spui, nu văzuse acolo pe nimine. După ce s'au săturat ei bine, au pornit la vânat, și apoi în toate zilele, pe vremea aceea, veneau de mâncau domnește și iar se duceau la vânat.

Dar dela o vreme încoace au băgat de samă, că bucatele nu mai sunt așa de bune ca mai înainte și se mirau ce să fie oare? Și stând ei pe gânduri, Făt-Frumos zise:

— Fraților, mie mi se pare că bucatele acestea-s' pripite, și trebuie să fie ceva la mijloc. Ia să rămâi tu, măi Strâmbă-Lemne, și să vezi, care-i pricina? Că noi ne ducem la vânat și mâne, când ne-om întoarce, să ne dai răspuns.

Și cum pornesc ei, Strâmbă-Lemne se face o surcică și se pune sub laiță.¹⁾ Nu trece multă vreme la mijloc și numai iacă ce vede el o pocitură intrând pe ușă: la stat de o palmă și cu barba de un cot; cu capul cât nuca, cu ochii cât

¹⁾ Bancă.

talgerele¹⁾, cu mânilor cât fusele, cu picioarele cât drugii și cu șezutul cât o față de arie²⁾). Acesta era „Statu-palmă-barbă-cot“, uriașul smeilor. Și cum intră pe ușă, odată ia un topor și se duce drept la surcică și o buchisează bine cu muchia toporului. Pe urmă se așază la masă și într'o clipă linge tot ce era pus pe dânsa; apoi iese și se duce, el știe unde.

Cum s'a dus smeul, numai iaca se scoboară din pod, printr'un loc tainic, trei zâne foarte frumoase și răpede fac alte bucate, le pun pe masă și apoi zânele se fac nevăzute.

Strâmbă-Lemne, stâlcit³⁾ cum era, vedea de sub laiță tot ce se petrecea; dar îl luase frica și nu mai avea nicio putere. Nu mult după aceasta, iaca vin și Făt-Frumos și Sfarmă-Piatră dela vânat. Și întrând în casă, încep a striga:

— Unde ești, măi Strâmbă-Lemne?

— Ia aici sânt și eu — și stâlcit ca vai de el, ieșind de sub laiță, încep să le povestească ce i s'a întâmplat.

Văzând Făt-Frumos, că Strâmbă-

¹⁾ Taler.

²⁾ Locul neted pe care se treieră grânele.

³⁾ Strivit.

Lemne n'a făcut nicio ispravă, a hotărît ca să rămâie de pândă Sfarmă-Piatră, iar el și cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat. Și cum s'au dus ei, Sfarmă-Piatră se făcu o petricică și se puse sub laiță; și nu trece mult și numai iaca vede intrând pe ușă pocitura de Statu-palmă-barbă-cot, care ia toporul se duce de-a-dreptul la pietricică și după ce o buchisează și pe dânsa bine, apoi se pune la masă și mânâncă. După ce s'a săturat, a ieșit și s'a dus în treaba lui. Iaca zânele, care se scoboară, fac iute alte bucate, le așează pe masă și apoi iarăși se fac nevăzute.

Când se întorc Făt-Frumos și Strâmbă-Lemne dela vânat, găsesc pe Sfarmă-Piatră stâlcit ca vai de el! Il întreabă, ce a văzut? Dar n'a spus nici el mai mult, decât tot ceea ce spusese și Strâmbă-Lemne.

— Măi! da' ticăiți ¹⁾ mai sânteți, zise Fiul Iepei. De geaba vă mai lăudați voi cu strâmbatul lemnelor și cu sfărmatul pietrelor, dacă n'ați putut prinde o omanie ²⁾ ca aceea și niște femei. Ia să ră-

¹⁾ Netrebnici.

²⁾ Pocitură, sluțenie.

mân eu acum și duceți-vă voi la vânăț, să vedem ce are să fie?

Atunci tovarășii lui pornesc, iar Făt-Frumos se face un paloș¹⁾ și se pune în cuiu după ușă. Nu trece mult la mijloc și iaca. Statu-palmă-barbă-cot vine cu o falcă în ceriu și cu una în pământ, și cum intră pe ușă, Făt-Frumos sare iute din cuiu, apucă pe Statu-Palmă de barbă și scoțându-l afară îl duce la un copac gros, pe care, crăpându-l de-a-lungul cu paloșul, bagă pe Statu-palmă cu barba în crepătură și-apoi, scoțând paloșul, copacul se strânse la loc și pocitura rămase prins cu barba în copac. Apoi Făt-Frumos, întorcându-se în casă, se sui prin locul tainic ca să prindă zânele; ele, cum l-au văzut, au vrut să fugă, dar n'au avut când, căci Făt-Frumos ca fulgerul a fost lângă ele și le-a și prins. Tocmai atunci iaca intră și tovarășii lui.

— Ei, ei, măi fraților, iaca cine ne făcea nouă bucate ș'apoi încă să vedeți, cine mânca pe cele bune. Să stăm mai întâi la masă, și apoi vă voi arăta eu ce face frumușelul de oaspete.

Se pun cu toții la masă și după ce os-

¹⁾ Sabie grea, cu 2 tășuri.

pătează în ticnă, apoi se scoală și se duc la copac. Dar când colo, văd că copacul era smuls din pământ! Se uită ei în toate părțile și numai iaca Fiul Iepei zărește pe Scaraoschi suindu-se în văzduh cu copacul atârnat de barbă...

— Ei las, că oiu pune eu vrodată mâna pe tine, strigă Făt-Frumos infuriat. Iară Statu-palmă-barba-cot răspunse:

— Să ne întâlnim la gura iadului de acum într'un an, și cum a zis, nu s'a mai văzut.

După asta, Făt-Frumos a luat de soție pe zâna cea mică, care era cea mai frumoasă din toate. Pe cea mijlocie o dădu lui Sfarmă-Piatră, iar pe cea mare lui Strâmbă-Lemne.

La săptămâna după ce s'au însurat ei, Făt-Frumos și cu tovarășii săi fiind duși la vânat, au venit la dânșii acasă trei fii ai lui Statu-palmă-barba-cot, au furat zânele, s'au făcut nevăzuți cu dânsele, și le-au luat lor de neveste. Și când s'au întors Făt-Frumos și cu ai săi dela vânat, ia neveste, dacă ai de unde. Nu se pricepeau ei unde să fie! Și văzând că nu mai vin de nicăiri, au început să le caute peste tot locul, dar negăsindu-le, se puse pe gânduri și îndată îi veni în minte lui Făt-Frumos, că Uria-

șul smeilor trebuie să-i fi făcut sotia¹⁾. Și așa s'a hotărît Fiul Iepeii, să plece numai decât la gura iadului, ca să întâlnească pe Statu-palmă-barba-cot. Și luându-și tovarășii, au pornit peste nouă mări și peste nouă țări, călcând codri și pustietăți îngrozitoare. Și însfârșit, după multă trudă și primejdie, pe care numai niște voinici ca dânșii au putut să le înfrunte, au ajuns la gura iadului tocmai în ziua, când se împlinise anul, de când Statu-palmă-barba-cot scăpase din mâinile lui Făt-Frumos cu copacul atârnat de barbă. Statu-palmă-barbă-cot îl aștepta afară cu toată oastea lui, care era câtă frunză și iarbă, de nu mai încăpea pe locurile acele.

Făt-Frumos, văzând atâta amar de oaste, întrebă pe Strâmbă-Lemne, cât poate să taie? Strâmbă-Lemne răspunse, că poate să taie până ce va ajunge sângele la brâu și atunci moare și el.

— Dar tu, Sfarmă-Piatră, ce putere ai?

— Eu pot să taiu până ce va ajunge sângele în subsuori și atunci mor și eu.

— Dar tu, măi Făt-Frumos, cât poți tăia? întrebă ceilalți.

¹⁾ Pozna.

— Apoi, eu pot să taiu până deasupra capului, cât oi putea ajunge cu vârful paloşului şi până ce a trece sângele de un cot deasupra paloşului ş'apoi mor şi eu.

— Dacă-i așa, încep eu, zise Strâmbă-Lemne; şi odată şi începu a tăia la smei, de-i potopea, şi când sângele ajunsese până în brâu Strâmbă-Lemne căzu jos şi muri.

Atunci Sfarmă-Piatră începu a tăia înainte, până ce ajunse sângele la subuori şi apoi căzu şi el mort. Venind acum şi rândul lui Făt-Frumos, începu şi el a tăia înainte, până ce s'a rădicat sângele de un cot mai sus de vârful paloşului şi atunci numai decât căzu şi el mort.

În acest timp numai iaca se şi arată pe năframă cele trei picături de sânge, despre care spusese Făt-Frumos mâneşa, când a pornit de acasă. Şi cunoscând iapa, că acesta este semnul pierderii fiului său, a şi pornit în grabă să-l caute. Şi fiind ea năzdrăvană, după multă trudă şi căutare, l-a şi aflat; şi împrăştiind sângele cu picioarele, suflă asupra fiului său şi atunci el a şi înviat. Şi deschizând ochii şi văzând pe mă-sa lângă dânsul, zise:

— Doamne, mamă, Doamne! din greu mai adormisem!

— Dormeai tu, fătul meu, mult și bine, dacă nu eram eu să te înviez, dragul mamei.

— Mamă, înviază încai și pe Sfarmă-Piatră, care s'a luptat voinicește alături-re cu mine și n'a jignit¹⁾ până acum întru nimic frățeasca noastră tovărășie, căci nu mai pot trăi fără de dânsul. Ea se înduplecă de rugămintele fiului său, suflă asupra lui Sfarmă-Piatră și-l învie și pe dânsul.

— Dar pe Strâmbă Lemne, mamă, ai să-l lași pentru veșnicie să zacă fără suflare în noroiul acest de sânge înche-gat?! Inviază-l și pe dânsul căci și el sârmanul ș'a pus vieța în primejdie pentru sfânta noastră tovărășie. Atunci mă-sa oftă și zise: — Dragul mamei, drag! eu am avut numai trei suflete și dacă l-oiu mai da și pe acesta, cu ce mai rămân? Atunci trebuie să mor!

— Mamă! zise Făt-Frumos, d-ta tot ești de acum bătrână; dă și sufletul acesta lui Strâmbă-Lemne și ți-oiu face o îngropare frumoasă, iară mormântul ți l-oiu acoperi cu flori.

¹⁾ Rănit, ofensat.

Atunci iapa, înduioșată de cuvintele fiului său, suflă și asupra lui Strâmbă-Lemne, care pe loc înviă, iară ea și căzu jos moartă! Făt-Frumos o îngroapă după făgăduință și-i presură flori deasupra mormântului.

După aceasta făcură ei un hârzob,¹⁾ cu care să-și dee drumul în iad, pentru a-și căuta nevestele, căci numai în iad nu le căutaseră și tocmai acolo trebuiau să fie.

Și cum mântuiră ei de făcut hârzobul, Făt-Frumos zise lui Strâmbă-Lemne să-și dea el mai întâi drumul și dacă nu va putea suferi să ajungă până jos, să scuture tare de hârzob, și atunci ei îl vor trage afară. Strâmbă-Lemne se și pune în hârzob, și tovărășii lui încep să-l sloboadă cu încetul, dar nu ajunge până pe la jumătate și scutură de hârzob. Atunci tovorășii traseră hârzobul afară și întrebând pe Strâmbă-Lemne de ce a scuturat, el spuse că se cutremura iadul de suierături și urlete îngrozitoare, de care m'am spăriet.

Atunci Făt-Frumos hotărî ca să se scoboare Sfarmă-Piatră, care se și puse în hârzob, zicând ca să-l scoată și pe

¹⁾ Aci: un fel de leagăn, de ladă.

dânsul, când va scutura. Și dându-i drumul, când a ajuns pe la jumătate a început și el a scutura. Atunci tovarășii lui îl scoaseră afară și întrebându-l de ce a scuturat a spus și el tot aceea ce spusese și Strâmbă-Lemne.

Văzând Făt-Frumos, că tovarășii lui sunt așa de fricoși, se hotărî să se scoboare el singur, și le spuse că lui, de ce va scutura mai tare de hârzob, de ce să-i dea drumul mai afund, și când nu va mai scutura de fel, să știe ei că el a ajuns jos și că să-l aștepte acolo până ce se va întoarce cu zânele. Și cum a zis s'a și pus în hârzob, iară tovarășii lui au început să-i dea drumul. Și de ce scutura el mai tare, de ce-i dădeau și ei drumul mai afund, până ce în sfârșit a ajuns în fundul iadului. Ajungând aici, se mai odihni puțin și apoi porni să caute nevestele. Și tot mergând el înainte, iaca vede niște curți mari, și apropiindu-se de dânsule, numai iaca ce dă de zâna cea mai mare, care spăla niște cămeși la fântână. Cum se văzură, se îmbrățișară, și intrând în casă Făt-Frumos întrebă pe zână că ce putere are smeul ei și unde se află el acum? Ea spuse că-i dus la vânat și când se în-

toarce svârle buzduganul¹⁾ de trei mile de foc și izbește în poartă, din poartă în ușă, și din ușă se pune în cuiu; și atunci bucatele trebuie să fie nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Și cum vorbeau, se și aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în ușă, și din ușă se pune în cuiu. Atunci zâna, spăimântată, zise lui Făt-Frumos: fă-te ce te-i face, că te prăpădește smeul!

— Da că doar n'am înviet eu din morți, ca să mai mor și de mâna unui câne de smeu. Ș'odată ia buzduganul din cuiu și-l svârle înapoi de șase mile de loc și apoi iese în calea smeului, punându-se de pândă sub podul de aramă, care se afle la poarta curții.

Smeul, văzând că buzdugnul trece înapoi cu atâta putere, oftă și zise: Măi! da grei oaspeți trebuie să mai fie la mine acasă. Apoi întorcându-se după buzdugan, îl ia (în spinare) și pornește spre casă, și când la podul de aramă, calul smeului începe a forăi și a da înapoi. Atunci smeul dă pinteți calului și zice: De! cal zelud (nebun)! mânca-ți-ar corbii carnea, și lupii oasele; că doar știu

¹⁾ Ghioagă de fer țintuită, mare și grea sau sceptru cu glob în vârf (ca la Domnii români).

că nu-i fiul iepei, Făt-Frumos, pe-aici.

— Ba dacă îl cauți îl găsești și pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieșind de sub pod. Așă-i, că mi-ai încăput în ghiare, câne de smeu ce ești! gândeai că nu te-oiu găsi? Hai la luptă, să te învăț eu cum să mai furi nevestele altora!

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise smeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Și descălecând smeul, s'apucară la luptă și se luptară ei o zi de vară până'n sară, și pe la sfințitul soarelui Făt-Frumos birui pe smeu și-l lăsă mort la pământ, după care îl hăcui¹⁾ în bucăți cu cal cu tot, făcând dintr'înșii două grămezi. Apoi intră în casă și spuse zânei că a scăpat-o de smeu și că să fie gata de drum, când se va întoarce, căci el se duce să scape și pe celelalte surori ale sale dela câinii de smei.

Zâna îl îndreptă încotro să apace, ca să găsească mai de grabă pe soră-sa cea mijlocie și Făt-Frumos fără multă zăbavă își luă ziua bună și porni. Și mergând el încotro îi arătase, pe la amiază iaca vede niște curți și mai frumoase de

¹⁾ Tăie.

cât cele dintâi; și apropiindu-se de dânsule, dă și de zâna cea mijlocie, care și ea tocmai atunci spăla niște cămeși la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrățișară. Și intrând în casă, Făt-Frumos întrebă pe zână, că ce putere are smeul ei și unde se află el acum? Ea răspunse că-i la vânat și când se întoarce svârle buzduganul de șase mile de loc și izbește în poartă, din poartă în ușă, și din ușă se pune în cuiu. Și atunci bucatele trebuie să fie nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncat. Pe când încă vorbeau ei, se și aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în ușă și din ușă se pune în cuiu. Atunci zâna zise înspăimântată: Ascunde-te, Făt-Frumos, că, de te-a găsi smeul aici, te face mii și fărâme.

— Ba l-oiu fărâma eu, cum am fărmat și pe cănele de frate-său. zise Făt-Frumos, care și ia buzduganul din cuiu și ieșind afară îl asvârle înapoi de 12 mile de loc. Și apoi iese întru întâmpinarea smeului, punându-se de pândă sub podul de argint dela poartă. Smeul văzând că buzduganul său trece înapoi cu atâta putere, suspină și zise: Da grei oaspeți trebuie să mai fie la mine acasă, de vreme ce mi-au trimis buzduganul

înapoi. Apoi întorcându-se și el după buzdugan, îl ia și pornește cu dânsul spre casă. Când la podul de argint, calul începe a sări în două picioare, a sforăi și a da înapoi. Atunci smeul, înfuriat, îi dă pinteni și zice: Del! cal nebun, mânca-ți-ar carnea corbi și oasele lupii. De ce te temi? Că doar știu că nu-i Făt-Frumos, fiul iepei, pe aici!

— Ba dacă-l cauți îl găsești și pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieșind de sub pod. Așa-i că mi-ai căzut în labă, căne de smeu ce ești! Hai la luptă, să te învăț eu cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise smeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos. Și luându-se la luptă, se luptară ei două zile de-a-rândul și a doua zi, tocmai pe la sfârșitul soarelui, Făt-Frumos îl biruește, îl taie în bucăți cu cal cu tot și mai face alte două grămezi dintr'înșii

După aceea se duce în casă și spune zânei, că a scăpat-o și pe dânsa de cănele de smeu, și că să fie gata de drum, pe când se va întoarce pe aici, căci el se duce să scape și pe nevasta lui de cănele de smeu, ca să găsească mai degrabă pe sora sa cea mică. Și Făt-Fru-

mos, fără multă zăbavă¹⁾ își ia ziua bună și pornește. Și mergând el încotro îi arătase, pe la prânzul cel mare iaca vede niște curți mult mai frumoase, decât cele ce văzuse până acuma; și oprindu-se la dânsule, numai iaca ce vede și pe iubita lui soție, care tocmai acuma ghilea²⁾ și ea niște pânză la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrătoșară cu ochii înnecați în lacrimi și intrând în casă, Făt-Frumos întrebă că ce putere are smeul ei și unde se află el acuma?

Ea spuse că e dus la vânat și când se întoarce svârle buzduganul de 12 mle de loc, și izbește în poartă, din poartă în ușă și din ușă se pune în cuiu. Șa-tunci bucatele trebuie să fie nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Și când spunea ea acestea, se și aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în ușă și din ușă se pune în cuiu. Atunci zâna, cuprinsă de spaimă, îmbrătoșe pe Făt-Frumos și-i zice: Fă-te ce te-i face, că de te-a găsi smeul aici, te prăpădește.

— Ba l-oiu prăpădi eu, cum am pră-

¹⁾ Intârziere.

²⁾ Innălbea.

nădit și pe cei doi câni de frați ai lui. Și odată și ia buzduganul din cuiu și-l svârle înapoi de 24 de mile de loc, și apoi iese în calea smeului, punându-se de pândă sub podul de aur dela poartă.

Smeul, văzând că buzduganul său trece înapoi cu atâta putere, zise îngrijit:

— Măi da' grei oaspeți trebuie să mai fie la mine acasă. de s'a întors buzduganul înapoi cu atât putere. Apoi întorcându-se după buzdugan, îl ia și pornește cu dânsul spre casă. Și când la podul de aur, calul smeului începe a sări, a forăi și a da înapoi. Atunci smeul, dând pinteni calului, zice:

— De! cal nebun, mânca-ți-ar corbii carnea și lupii oasele; că doar știu că nu-i Făt-Frumos, fiul iepei, pe aici.

— Ba dacă-l cauți îl găsești și pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieșind de sub pod. Așa-l că mi-ai încăput în labă. căne de smeu ce ești? Hai la luptă, să te învăț eu cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise smeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos. Și luându-se la luptă, se luptară trei zile și trei nopți de-a-rândul; și a treia zi pe la amiază, când

ardea soarele mai tare, încă luptându-se ei, de prinși ce erau, din gura lui Făt-Frumos ieșea o pară verde, iară din gura smeului ieșea o pară roșie; și tocmai pe atunci trecea pe deasupra lor un vultur. Smeul, cum îl vede, zice:

— Vultur, vulturaș! Du-te și adă două picături de lapte, una rece și una caldă, pe cea rece toarnă-o pe mine, iar pe cea caldă toarnă-o pe cânele ist de Făt-Frumos, că ți-oiu da un hoit să mănânci.

Atunci Făt-Frumos îi zice și el:

— Vultur, vulturaș! Du-te de adă două picături de lapte, una rece și una caldă: pe cea rece toarnă-o pe mine, iar pe cea caldă pe cânele ista de smeul, că ți-oiu da șese hoituri să mănânci.

Vulturul, cum aude aceasta, aleargă iute și într-o clipă aduce cele două picături de lapte: pe cea rece o toarnă pe Făt-Frumos, de se răcorește, iar pe cea caldă o toarnă pe smeul, de se aprinde și mai tare, și atunci Făt-Frumos birui pe smeul, scoase paloșul și-l tăia în bucăți cu cal cu tot, de făcu dintr'înșii iar două grămezi. După aceasta intră în casă și spune nevestei lui, că a scăpat-o și pe dânsa. Apoi luând-o cu dânsul se duse pe la celelalte surori, le luă și pe ele și apoi cu toții se duse(ră) la gura

iadului. Hârzobul era scoborit și Făt-Frumos scutură tare de el, ca să dea de știre tovarășilor lui, că a sosit. Apoi punând zânele câte una în hârzob, tovarășii o traseră afară. Venind acum rândul să scoată și pe Făt-Frumos, el, care era năzdrăvan, știa că tovarășii lui vreau să-l piardă și de aceea, în loc să se pună el, puse un bolovan mare în hârzob și tovarășii începură a-l trage afară; dar când, pe la jumătate, frații lui de cruce îi dădură drumul cu hârzob cu tot, socotind că de acum înainte l-au prăpădit.

Publicată în „Convorbiri literare“, în 1890.

ROSTIRI, ZICĂTORI, CUVINTE

Cele bune să s'adune,
Cele rele să se spele.

—
Asta să n'o ponosești
Și cu alta să te înnoești.
Chirotea ¹⁾.

—
Umblă în pogheazuri ²⁾.

—
Să are de bine cu nevasta lui.

—
Să lipsești de aici, că acuși mi-i că nu
te-oiu putea prinde și ți-oiu face spina-
rea tobă și pânțelele coastă.

—
Gura lui era clopot.

—
Da cum ai făcut de i-ai omorât? Cum
să fac? Ia i-am toropit pe toți de parcă
n'au mai fost vii de când îs ei.

¹⁾ Pirotea, pica de somn.

²⁾ Caută plească.

Dă trei bice calului, să sară trei
munți și trăi văi.

Ticălos bărbatul meu,
El muncește și eu beu.

Basta-i de acum s'a mântuit.

El nu vorbea pleavă.

Tă-te pârđalnicul să te bată inimă, tot
aceea ai rămas!

Cioclei ¹⁾, hlujan ²⁾.

Acuși te fură sfântul.

Trei zile trapădul și un ceas praz-
nicul.

Mâncarea cam pe sponci, dar apa...
mila Domnului.

Cu omul prost să nu ai aface nici în
clin, nici în mânecă.

Dar dișanțat (curios, straniu) mai
ești!

¹⁾ Partea (cotorul) ce rămăue după ce tai.

²⁾ Tulpina păpușoiului.

Hâlpav (lacom).

Halaturi (ciocane, unelte).

Parcă nu ești în toate simțirile.

Vină-ți în simțiri. Doamne iartă-mă!

Aracan de mine (săracul de mine).

In toate zilele sunt sfinți, dar nopțile sunt ale noastre.

Varga lui Dumnezeu de aspru ce era.

° Când sufletul îți este gol și inima fără simțire, degeaba mai cauți pricină cu lumea din afară.

Hădărag ¹⁾.

Am fost și-am văzut. Era și nu era. A zis c'a veni, dacă n'a veni. Se vede c'a venit, de n'a mai venit.

Zăbavnic (dela zăbavă, întârziere).

¹⁾ Trans.

A râde cu incot (chicote).

Românului îi greu până se apucă de
treabă, că de lăsat îndată se lasă.

L-a dat prin șperlă ¹⁾.

Bobotind.

Dator nu-s, că nu-mi dă nimeni pe
datorie.

Bețiv nu-s. că n'am ce bea.

Bătăuș nu-s. că toți mă bat.

— Sfârșiul părții a treia —

¹⁾ Cenușă fierbinte.

CUPRINSUL

Povestea lui Stan Păjitul	3
Ivan Turbincă	35
Povestea unui om leneș	75
Făt-Frumos, fiul iepei	79
Rostiri, zicători, cuvinte	103

	<u>No.</u>
Turghenieff I. Cea dintâiu iubire . . .	363
„ Duelistul	332
„ In fața ghilotinei	448
„ Un rege Lear al stepei	472-472 b.
„ Anciar sau arborele morții, nuvelă.	893
„ Părinți și copii, roman	737-39 b.
Tuțescu St. Din văi și vâlcele (glume, legende, snoave și povești) . . .	701
Twain Mark. Drepturile femeii	799
„ Un rămășag între miliardari. . . .	397—8
Una mie. Număr jubiliar, trei nuvele de Brătescu-Voinești, I. L. Caragiale și Al. Vlahuță	1000
Universul și minunile lui, vol. I	67
„ Idem. Istoria naturală, vol. II. . . .	66
„ Idem. Omul și organele sale, vol. III.	69
Urechia Dr. Dicționar francez-român. . .	166-75 b.
Vacquerie Aug. Ades hărbatul schiubă, comedie, și La ce visează fetele de Musset, în versuri de Th. M. Stoenescu	19—19 b.
Verne Jules. Cinci săptămâni în balon. Călătoriile de descoperiri a trei Englezi în Africa, cu multe ilustrații. Roman de mare fantazie și totuși cu uimitoare proorocii științifice	494—98
Virgiliu. Georgicele, traducere în versuri de G. Coșbuc.	242-242 b.
Vlahuță Al. Din goana vieții, vol. I . . .	51
„ Idem vol. II	57
„ Idem vol. III	59
„ Din durerile lumii, nuv.	316
„ Dan, roman, partea I	73—4
„ Dan, roman, partea II și ultima	76—7

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

	No.
Dulfu Petre. Legenda Țiganilor, în versuri	70
„ Din lumea satelor; versuri umoristice	sub tipar
Dumas A. Fiul. Dama cu Camelii, roman	280—2 b.
Dumas Al.-Tatăl. Monte-Cristo, roman de mare celebritate, vol. I	1214—1218
vol. II	1219—1223
vol. III	1226—1230
vol. IV	1242—1246
vol. V	1247—1251
vol. VI	1252—1255
Dumitrașcu N. I. Povești oltenice	1151—52
Eftimiu Victor. Dar de nuntă, un mă-nunchiu de schițe alese	699
„ Vorbe, vorbe, vorbe	1341—1342
Eminescu. Poezii. Volum în care se cuprind toate poeziile incontestabile	195—196
„ Povești și nuvele	278—9
„ Geniu pustiu (roman)	1287—1288
Euripide. Ecuba, tragedie, trad. de Eugeniu Dinescu în versuri	302
„ Ifigenia în Taurida, traducere în versuri de P. Dulfu	102—102 b.
„ Ifigenia în Aulida, trad. de P. Dulfu, în versuri	408—409
Fabre J. H. Minunile instinctului la gânganii: Pălanjenii; Lăcusta verde. Trad. de V. Demetrius	1267
Fenelon, Educația fetelor	948—949
Ferrière. Darwinismul	340
Feuchtersleben. Higiena sufletului. Frumusețea, imaginația, inteligența, voința. Trad. de Stecedum	764—65 b.
Filimon N. Ciocoi vechi și noi, partea I, roman	80—1
„ Idem, partea II	82—83
„ Idem, partea III	84

- Flammariou Camille.** Astronomie populară, cu numeroase figuri explicative, — In care grelele adevăruri științifice sunt prezentate sub o formă ușoară, plăcută și înțeleasă de cetitori, cari rămân cu multe, variate și serioase cunoștințe astronomice: „Ce e Cerul” 357—9
- „ O călătorie în cer 266
- „ Stela roman complet 1187—89
- Flaubert.** Trei povestiri 441—2
- „ Bouvard și Pécuchet, roman plin de știință și de ironie 1261—1265
- Flers și Caillavet.** Amorul veghează, comedie 463—63 b.
- Foerster Meyer.** Heidelbergul de odinioară, teatru 440—40 b.
- For Daniel de Robinson Crusoe** 262—262 b.
- Fogazzaro Antonio.** Pereat Rochus, trad. de N. Dașcovici 1167
- Fotografie.** Manual practic, cu figuri explicative de I. Dimitriu 740—42
- Materialul necesar, aparatul fotografic, obiectivul, diafragmă, cum se păstrează și se îngrijește materialul, plăcile fotografice, poza, camera obscură, procedarea negativă și pozitivă, virarea și fixarea fotografiei în colorii, măririi, distracții fotografice, etc.
- France Anat.** Albina (nuvele) 572—572 b.
- „ Baltazar, nuvele 708
- „ Crima lui Sylvestru Bonnard, roman 939—41
- „ Povestiri, trad. de Iosif Nădejde 493
- „ Remușcarea (Jocasta), trad. de d-na Cecropide 1030—30 b.